

zeruko **ARGIA**

1980-Ekaina 15-XLIII garren urtea 880 zenbakia 60 pezta

ARTEA ARTEAREN BARNEAN

GIPUZKOAREN SERBITZURAKO

Gipuzkoar guzien serbitzurako dagoen Donosti Aurrezki Kutxa, lanabes teknikurik aurreratuenaz eta bere langileen egokitasunaz, nola profesioz ala gizatasunez, baliatzen da. Guztien aurreztearekin Gipuzkoarentzat etorkizun hobe bat eraikitzeko asmoz.

Caja de Ahorros Municipal
Donosti - Aurrezki - Kutxa

ekaina 15-22

LiBuRuAK

HAIZEAREN ITZALAK, Josu Landa
HORDAGO. 79 or.

Iazko ekainean multikopiaz ateratako liburua, duela hilabete inguru aurkeztu genuena, inprentatik pasata dator orain, aldaketa batzurekin: lehen «Ni eta nitarrak» titulupean azaldu bazen, orain goiko hori darama; bestalde, orain ez du azken solasik eta hitzaurrea berriaz polita benetan, Joxe Azurmendik egin dio. Gainerantzean lehen-goari eusten dio idazle berri honen poema liburuak.

BILBO IRRIBARREZ, Mikel Zaraté.
BIZKARGI argitaletxea. 86 or., 250 pta.

Gauza baliotsurik eta ederrik utzi zuten Mikel Zaraték idatzita, baina nere ustez atera berri den liburu honek, beste lan batzuen sakonta-

sunik ez izanda ere, haren aurpegiarik sinpatikoena, atseginena, azaltzen du. Izan ere, «...Inork ez dau arrazoi handiagorik negar egiteko gizonak baino. Baina barre ere egiten dau». Eta barre ala irribarre hori lortzen saiatu zen Mikel Zaraté hemen. Berak bilbotarra deitzen duen umoreaz —nere ustez bizkaitarra dela esan daiteke—, eta beti ere bertako hizkuntza gordez —nahiz eta baturantz joz—, «gure onerako» koktel eder bat osatu zuen, berak dioen bezala.

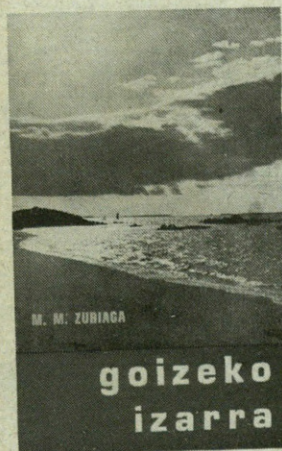

FEDERICO KRUTWIG SAGREDO

EKHAITZA

EKHAITZA, Federico Krutwig Sagredo. LUIS HARANBURU. 244 or., 300 pta.

Adarra jotzen ari zaizutenaren itxura hartzen baduzu, ez kezka, ez zara bakarria eta. Gainera, ez harritu, orain arte ere horrelakorik gertatu da eta Krutwig-en lanean. Oraingoan garaikara (griegoa) lantzea tokatzen zaizu batez ere, eta batxillerrean hura irentsi ezinik geratu bazinen edo horretara irистерik izan ez bazenuen ere, hor konpon, euskarazko nobela hau irakurtzeko garaikara ikasi behar duzu eta. Eskerrak lana liburuaren azken orrialdeetan doan hiztegiarekin pixka bat errazten zaizun. Bueno eta italiara apur bat, kaldeo eta sumerio gutxixeago eta latinezko zerbait ere jakin beharrean zara. Euskarari dagokionez, ba bueno, ez dakigu aktiboak eta jartzeko modu berririk sortu ote den, horrelako esaldirik irakur bait dezakezu: «...bainan Heikok batez ere taula batzuetan kezkatuta zegoen».

GOIZEKO IZARRA, Mikel Mari Zubiaga, S. J. 238 or., 300 pta.

Gehiegi samarra Krutwig-en nobelatik liburu honetara pasatzea. En fin, euskal literaturaren gorabeherak, mutur batetik bestera. Liburu piadoso honetan —Lurdesen biribildu eta orraztua, egileak dioenez— mila santu kontu aurki dezakezu, ez euskara batuan noski.

ZAIN DEZAGUN (SALVEMOS) BELAGUA, taldean. 38 or., 25 pta.

Izan, zahar samarra da folleto hau baina oraintsu atera dela dirudi, nahiz eta 1975ean eta 1976ean fexatua izan lanak, hau da, arazoa bizi bizi zegoenean. Jakina denez, toki turistikoan bihurtu nahi izan zuten Belagua norbaitzuek, eta inguruko biztanleen ezetzari esker moztu zen iniziatiba hori. Horren inguruan izandako idatzi,

agiri eta informeak jasotzen dira ba folleto honetan. Parte hartu dutenak Jesús Bueno Asín, Jesús Elósegui Aldasoro eta Tomás Urzainki Mina izan dira.

ALDIZKARIAK

VIII U.E.U.-REN ATADIAN, Udako Euskal Unibertsitatea.

Uztailaren 14tik 26ra Iruñean ospatuko den VIII U.E.U.-ren berri jakin nahi baduzu, aldizkari hau eskuratzea besterik ez. Bertan, sarreara orokor baten ondoren, idazkari den Martin Orbek eta sail bakoitzeko arduradunek diotena irakurri ahal izango duzue. Baita programa guztia ere. Eskuratu nahiez gero, U.E.U.-ren idazkaritzara eskatu behar, ondoko helbidera: Alameda de Urkijo, 18, pral. izda., Bilbo-8. Tel.: (94) 4441941. Dena dela adierazi behar dizuegu ekainean zehar egin behar dela U.E.U.-n parte hartzeko matrikula; horretarako ere goiko helbidera ala probintzi bakoitzeko ordezkaritzara jo behar da.

DISKAK

ONDARRETA ABESBATZA. XOXOA. LP.

Getxoko koral honek Alemaniako Karlsruhe hirian, iazko urrian, emandako kontzertua, zuzenean grabaturik, eskaintzen du. Lehen aldean musika unibertsala, eta bigarrean berriz Euskal Herrikoa.

Sala de Cultura
Rincón, 15
San Sebastián - Donostia

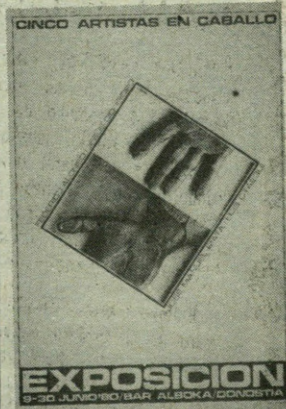
EXPOSICION DE PINTURA

Maria Josefa Paz

3 al 15 de Junio 1980

Horas de visita: de 6.30 a 8 tarde
Fechas: de 11.30 a 13.30

Caja de Ahorros Municipal
Donosti-Aurreriki-Kutxa

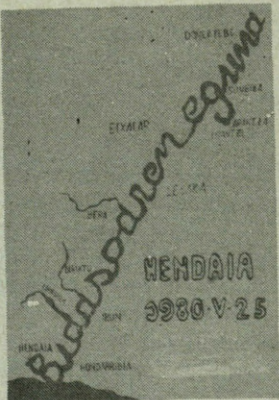
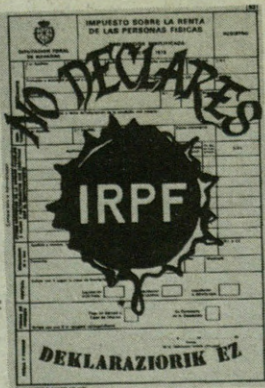

EXPOSICION
9-30 JUNIO 80 BAR ALBOKA, DONOSTIA

ERAKUSKAILUAK

GAI DESBERDINAK pegatina sorta honentzat.

FEDERICO ALONSOren pinturak, ekainaren 20a arte, Donostiako Alga galerian.

CABALLOko bost artisten erakusketa, Donostiako Alboka tabernan —Easo kalean— ekainaren 9tik 30era. Federico Alonso, Jesús Cid, Isidro, José Manuel Mata eta Luis Otaegi dira erakusketa horretan parte hartzen dutenak, argazki, dibujo, pintura etabarrekin.

LEHIAKETAK

EUSKAL HERRIKO BERTSOLARI GAZTEENTZAT II LAUAXETA SARIA. Urdulizko probalekuan ekainaren 5ean, Lezamako pelota-lekuan 22an eta Mungiakoan uztailaren 6ean, ospatuko da, hiru saioak goizeko 11.30etan. Euskal Herri guztiko bertsolari gazteek parte hartuko dute bertan. Norbaitek informazio gehiago nahi badu Bilboko Herri Irratira (tel.: 4232600) ala Loiolakora (tel.: 811217) dei dezake.

JAIK

IKASTOLEN EGUNA Kanbon, ekainaren 22an, igandea, SEASKAK antolatutik.

ERAKUSKETAK

SISTIAGATARREN pintura, eskultura eta argazkien erakusketa, Getariko Erakus-Toki salan, ekainaren 7tik uztailaren 3ra. Jose Antonio Sistiagak koadroak jarriko ditu; Yourik eskulturak eta Gorkak argazkiak.

Katrapona kaleko 2an aurkitzen da sala hau, eta ondoko telefonoak ditu: 462385 eta 831514. Erakusketa, asteartetik ostiralera, arratsaldeko 5etatik 9etara egongo da irekia; larunbat, igande eta jai-egunetan, goizeko 12etatik 2etara eta arratsaldeko 5etatik 9etara.

KANTALDIK

XIBERUKO LARRAÑEN —Atharratze ondoan—, eta festen barrenean, kantaldi bat ospatuko da ekainaren 20ean, ostirala, gaueko 9etan. Bedaxagarre eta Garat txirula eta danbor joleek, Larrañeko koralak, Pipas kantariak eta Urria taldeak parte hartuko dute bertan; zirkobaten azpian izango da hau.

Baionatik ordu t'erdi-bi ordu inguru dago, Orhiren ondoan aurkitzen den herri honetara. Bertan lo egiteko tokia aurkitu ahal da. Astirik izanez gero, asteburu on bat gozatzeko aukera.

PASTORALAK

IPARRAGIRRE izeneko pastoralak, Etxahunen azkenetarikoa eta oraindik inon eman ez dena, antzestuko da Urdiñarben (Maule ondoan) uztailaren 27an eta abuztuaren 10ean.

MUSIKA

DONOSTIAKO XV JAZZALDIA, uztailaren 23tik 27ra. Antolatzaileek egitarauaren aurrerapen bat eman digute dagoeneko. Uztailaren 23an jazz zinemaldiak emango dira Donostiako Aurrezki Kutxaren eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren kultur aretoetan; Udak Polikiroldegian Amateur Taldeen «Non stop» Lehiaketa. 24ean, jazzeko zinemaldiak eta bulebarreko kioskoan jazzaldia; Udak Polikiroldegian Amateur Lehiaketaren sari ematea eta Duke Ellington-en orkestra, haren seme Mercer Ellington-ek zuzendua. 25ean, zinemaldi eta bulebarreko saioez aparte, Udak Polikiroldegian Euskal Herriko Amateur Taldeen Lehiaketa, Carmen McRae hirukotearen saioa eta Freddie Hubbard Quintet-ena. 26ean, Gato Barbieri Udak Polikiroldegian; 27an berriz Art Blakey's Big Band, zine eta bulebarreko saioez gain.

Ikusten denez, lehen mailako taldeek dute agindua etorrera. Hurrengo asteetan xehetasun gehiago emango dizuegu saio interesgarri hauetaz.

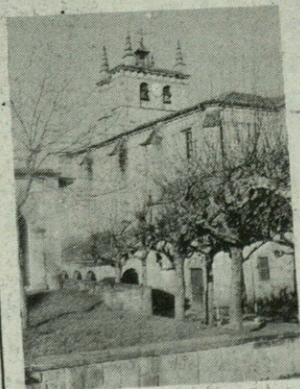
TXOKOAK

AMBOTO OLEAGARENA, Gasteizko Cuchilerian. Barra, nahiko luzea, pintxo aukera haundiarekin, jangela txikia denez, txandaren zai egoteko ondo. Badituzu plater merkeak —patatak txorizoarekin, antxoak...—, eta hala ere oso goxoak, eta baita plater aukeratua goak ere —menestra oso ona, txuletak egurrezko plateretan...—, guztiak oso ondo jarriak. Postreak ere ondo.

Sukaldaria euskalduna da, bizkaitarra. Haren emazteak, oso atsegina, zerbitzen du jangelan. Txoko goxo bat ba, Gasteizko Parte Zaharreko kalerik ezagunenean.

IBILALDIK

SEGURA, GOTIKOA GALDU GABE.

Duela urtebete inguru Segura eta inguruetako ibilaldia proposatu genizuen, baina behar bezala gelditu gabe aberastasun ugari gordetzen duen herri honetan. Beraz, berriro hara itzultzea proposatzen dizuegu, garai ona da gainera eta, sanjuanetan ospatzen baitira bertako festaburuak.

Arkitektura aldetik Gipuzkoako herriarik zainduenetakoa dugu hau, gotiko erara eraikitakoa: etxe estuak, garai bateko harresiaren kontra jasotakoak. Harresi horren lekupko arku bat geratzen da oraindik, Zerain aldera ematen duena; zoritxarrez, enbazo egiten zela segurarreri eta harriak kendu eta ormigoiez egin zuten berriro, lehen baino haundixeagoa. Beasaindik joanez herriaren sarreran eskuinetara iladan doazen etxe batzuk ikusiko dituzu; Arrabala deitzen zaio hauzoxka horri, ate bake garaietan, harresitatik kanpora jasotako etxeek osatzen dute.

Herriaren barrenean badira jau-regi aipagarriak; bata Lardizabale-na, gaur egun herriaren eskutan gelditu dena; bertan jarriko da udalaren egoitza, eta baita kultur aretoak ere, hala nola egun haue-tan arte erakusketa jasotzen duena. Gebaratarren jauregia ere aipagarria da, aurrekoa bezala, XV mende ingurukoa. Bada beste jau-regi bat, markesarena, errenazimendu garaikoa. Etxerik zaharrena berriz, XVII mendekoa da. Eliza, gotikoa. Atadian inskripzio zahar batzuk aurki ditzakezu; batek hau-xe dio: «En casa del que jura, no faltará desventura». Bolatokia eta pelotalekua, elizaren inguruan. Klarisen konbentura, orfanatoa... zer ez du Segurak?

Lehenago garaietan sonatua baldin bazen herri hau oraingoetan ere gorde du berezitasunik. Bata, «Radio Segura». Goiherri aldean, orain baino lehenago, entzuten zen ia emisora bakarra. Nork ahaztu haren zuzendari izan den eta den don Zesareoren erroaria? Zuzenean ematen denez egunoro, hark grabaturik onartzen ez duelako edozer gauza gerta daiteke. Behin, diotenez, katu bat sartu eta han

entzun omen zen agurmarien tar-tean don Zesareoren «xapi katua!». Errosariotik kanpo ere anekdotarik falta ez; behin baino gehiagotan itzali behar irratia inork zuzentzen ez zuen «disco rayado»a ez entzu-teagatik.

Itxi beharra ere izan zuen Ra-dio Segurak duela urte batzuk. A zer hutsunean Goiherri aldean!

Badu Segurak beste berezitasun bat ere, eta pelotazaletasuna da. Duela urte batzuk beti ikusiko ze-nuen mutil saila jokatzeko, eta horrela pelotari onak atera behar. Orain bertan Estatu mailako txapelduna, gazteetan, Alustiza segurarra da. Dirudienek, afizioa gu-txituta egon den urte batzuen on-doren, berriro indarberritzen ha-si da.

Hizketan ere ez dira nolanahi-koak «zegurarrak»: beste inon aur-kituko ez duzun doinua eta beraiek bakarrik dakiten «s» eta «z» arteko hots hori.

Lehenago ohituren gordetzaila, fa-matuak dira Aste Santuko proze-sioak; ikusi egin behar dira segurarrak romanoz eta jantziak. Le-hengo langintzarik ere aurki du-zakezu oraindik hemen; hor dau-Galpansorotarrak, zumezko sila, loi etabar egiten dituztenak.

Guzti hau ikusten eta gain-festatan parte hartzen, ez du-aspertzeko beldurrik Seguran, a-tengo sanjuanetan.

POLITIKA HIZTEGIA 3.200 PEZETATAN

Dakizuenek, kaleratu berria du ELKAR argitaletxeak UZEIK egiko POLITIKA HIZTEGIA, bi tomoetan. Salneurria 4.000 pezetakoa den arren, Z. ARGIAK bere harpidedunei ahuneko 20eko bezalako herapenarekin, hau da, 3.200 pezeta eskaintzeko aukera izan du. Beraz, etxean jaso nahi duenok bete ezazue txartela eta Z. ARGIAra bidali (Okendo, 22 Donostia). Ordainketa kontu korrontearen bitartez ala errenboltsoz egin daiteke.

norentzat politika hiztegia?

Komunikabideetan, irakaskuntzan, batez ere BUP, COU, irakasle-eskola eta unibertsitateko lehen urteetan— eta politikagintzan ditutuko da POLITIKA HIZTEGI honen laguntza.

politika hiztegia zer den

Bi zati berezi ditu POLITIKA HIZTEGIAK; lehenean, gorputz tematikoan, politikagintza kontzeptu orokorrak, nahiz Euskal Herriari bereziki dagozkionak, eta baita korronte ideologikoak ere azaltzen direlarik. Era berean, erakunde politiko eta sindikal guztien aipamena eta zenbait pertsonaje politikoren biografia ere ematen dira.

Bigarren zatia, lexikoak, 7.500 sarrera ditu eta hiru hizkuntzetan emana dator: lehenik euskara eta erdarak, gero gaztelania eta euskara eta, azkenik, frantsesa eta euskara.

Bidasoaz harunzko eta honunzko 28 lagunek, ideologia aldetik, kolore guztietakoak, osatu dute hiztegi hau.

POLITIKA 1

POLITIKA 2

UZEI

POLITIKA HIZTEGIAren bi tomoak, 3.200 pezetatan, jaso nahi ditut.

Izena:

Helbidea:

Herria:

Probintzia:

Ordainketa

kontu korrontearen zenbakia, diru etxea ta sukurtsala

errenboltsoz

1

IBILALDIA 80. — Ekainaren 8an ospatu zen Durango Bizkaiko ikastolen aldeko Ibilaldia-80. Ikastolen egoeraz arduratzen diren milaka pertsona inguratu ziren ahal zuten neurrian laguntza eskeintzera. Politik, kultur gizon, deportista, gazte, zahar, denetik ikusten zen IBILALDIA-80ren bideetan. 30 milioi inguru atera omen zituzten. Ez dago gaizki, baina ikastolen etorkizunak zerbait gehiago behar du; laguntza tinko eta serio bat lortzen ez badute...

2

BEASAINGO LIZEOA DANTZAN. — 70en bat irakasle eta Euskal Herriko ikastolen historian lehenengoak izan dira, soldaten igoera eskatuz grebara joan direnak. Beasaingo Lizeoan 1.500en bat ikasle daude eta Goiherriko herrietako ikastolez osatua dago.

Ekainaren 9an hasi zuten greba bigarrena zen eta noski bi aldeetatik, konponbidea zaila ikusten da. Ikastolak eta diru kontuak, ikastolak diru eske eta ikastoletakoak ere bai, herriaren iturriak agortzean nora jo?

4

DEIAREN HIRUGARREN URTEHURRENA. — 1977ko Ekainaren 8an kaleratu zen lehenengo aldiz DEIA egunkaria. Geroztik, zintzo zintzo

egunero gure artean izan dugu. Kartzetaritzaren munda honetan lan handia egin dutela uste dugu eta aurrera ere horrela jarraitzea eskatzen diegu.

3

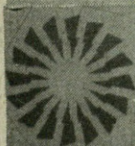
OPORRAK BA DATOZ. — Asko dira, aurtengo oporrak non pasatuko dituzten begira dabiltzanak. Kanping batetan, hotelean, lo egiteko zaku batekin, posibilitate asko daude, baina bakarren batzuek ezezagunak dira. Estatu Espainoleko nekazal herrietan, Administralgoak eraturik, baserriak edo bertako gelaren bat, sukaldea eta bainua alokatu litezke eta opor lasai eta ederrak pasatu. 400en bat herritan 2.500en bat etxe daude; beraz, interesatuok, «Guía de vacaciones en casas de labranza» izeneko liburuska Administralgo etxeetan eskatu eta ia suerterik izaten duzuen.

5

LEGEZTATU GABE DAUDENAK. — Gure herrian erakunde eta talde asko dira legeztatu gabe daudenak. EHGAM da hoietako bat eta berriro beren erreibindikapenen atzetik hasi dira. Barne Arazoetako Ministeritzan estatutoak aurkeztu zituzten eta indarra egiteko Euskal Herriko zenbait Udaletxean legeztapenaren aldeko mozio bat aurkeztuko dute. Lan honetan, gazte erakunde, alderdi politiko, sindikatu eta beste zenbait taldek apoiatzen dituzte.

Construir el futuro es deber de todos.

IMPUESTO SOBRE LA RENTA

zeruko
ARGIA

Lehendakari: Kaletano Ezeiza.

Zuzendari: Elixabete Garmendia.

Zuzendari Ordezko: Pilar Iparragirre.

Erredakzioa: Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi eta Gorka Reizabal. Bilbon: Gorka Abad eta Karlos Donoso. Iruinean: Txema Larrea. Gasteizen: Jose Inazio Murua. Iparraldean: Mikel Iribarren "Xinaberri" eta Astema.

Idazleak: Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Joxe Aikiza, Jokin Arostegi, I. Bujanda, Pello Lizarralde, Jon Urrujolegi, Jorja Cirera, Iñigo Lamarca, M. Auzmendi, Manu Aranburu, F. Ostolaza "Uztargile", J. M. Bujanda, Muxikina Taldea, J. J. Uribe, Joxemari Velez de Mendizabal, Joseba Sarriena, Julen Kalzada, Andoni Sarriegi "Murumendi", Xalbardin eta Kaletano Ezeiza.

Marrazki eta diseinuak: Antton Olariaga, Larrarte, Tororo, Joxemi Zumalabe, Mikel Plazaola, Ramón Agirre eta M. Artola.

Argazkilariek: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena, Txema Ormazabal, Koldo Aretxaga eta Tomas Arozena.

Publizitatea: Joxe Mari Ostoleza.

Fotolitoak: Ernio, S.L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko K. Donostia, Okendo 22, Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta idazkolea:

EL DIARIO VASCO. Ibaeta - Donostia.
ALVAREZ IRAOLA. Ibaeta - Donostia.
EGIA, FOTOKONPOSIZIOA. Egia - Donostia.
D. L.: 80-1963.

HARPIDE SARIA:

Barruan	2.300 pta.
Estatuturik kanpora	2.900 pta.
Airez	4.400 pta.
Ale bakarra	60 pta.

espetxeratua izatea

«Esta vez ha sido nada menos que un Juez, el que (...) ha dicho con todas las letras: ESTO LLEVA CAMINO DE CONVERTIRSE EN UN ESTADO POLICIACO.» Honela dio BICICLETAren 28. zenbakian argitaratutako «Hacia la dictadura de nuevo» artikulok: «(...) otra rara avis democrática del aparato estatal, reconocía, por ejemplo, respecto a uno de esos derechos, el de "asistencia letrada al detenido" (aquellos de los telefilmes de "no hablaré si no es en presencia de mi abogado" que añoraba tanta gente a la hora de las hostias en comisaría), que es usual la coacción al detenido para que renuncie a tal derecho, y que, si se muestra contumaz en reclamarlo, se recurre muchas veces al "interrogatorio" previo a la llegada del abogado. Luego está la legislación antiterrorista en vigor: diez días por delante para sacarte lo que sea. Si teóricamente no te pueden torturar, si legalmente nadie puede declarar contra sí mismo, ¿para qué necesitan diez días los policías? (...) acaba de entrar en vigor la llamada LEY DE PRISION PROVISIONAL, una trampa por la que, a partir de ahora, la excepción (y no la regla) será quedar en libertad provisional hasta el juicio: el juez queda obligado a decretar prisión siempre.»

entreviu

lepokoak besterik aldatzen ez direnean

INTERVIUren 212. zenbakian «La ascensión de los ultras en la policía» lana azaltzen da: «El clamor de los recientes debates parlamentarios en torno al polémico tema de la seguridad ciudadana ha venido a recuperar ante la opinión pública otro tema más polémico aún y que, inevitablemente, se ha de vincular con aquél: el afianzamiento de los sectores más conservadores y nostálgicos dentro de la Policía española. Y precisamente en aquellos departamentos policiales en los que la

utilización de los "modos" y criterios políticos heredados del franquismo hacen más difícil y conflictiva la gestión democrática de los mismos.»

fragak dioena

SAL Y PIMIENTAren 36. zenbakian elkarrizketa aipagarri bat azaltzen da. Fraga Iribarne da mintzaidea. Hona hemen jasotako zenbait erantzun: «Soy monógamo. De hecho y de derecho. (...) A mí no me han

atracado nunca. (...) hay una frase en la Biblia y que me ha inspirado mucho: "Teme a Dios y no aterres ante nada", y yo practico eso. (...) estos días estoy leyendo un intolérable libro del señor Letamendía llamado "Historia de Euskadi". (...) Me gustaría ser muchísimo mejor, pero con eso no arreglo nada. Hace tiempo que me he reconciliado conmigo mismo. No nos pegamos Fraga e Iribarne. (...) Creo que el sudor del hombre es un buen olor. (...) La homosexualidad es una anomalía y debe ser tratada como tal. (...) casualmente no me puedo quejar de la estrella que tengo, pero yo soy en eso mucho más partidario de la tesis personal.»

el debate

¡ESPAÑOLES TODOS...!

A PESAR DE LA CRISIS Y LA PERTINAZ SEQUÍA...

SEGUIRÉ EMPUÑANDO CON MANO FIRME...

MIENTRAS EL SERIO ME DÉ FUERSAS...

EL TIMÓN DE LA NAVE...

¡MARIANO...!

¿QUÉ?

¡QUE TAS EQUIVOCADO DE PLAY BACK!

SI GUAAL...

TOTAL... NO SE VA A DAR CUENTA...

¡ARRIBA ESPAÑA!

EL PAPUSen 316. zenbakitik jaso.

rosón-en lapikoa pil-pil

Hirurogeita hamasei pertsona pasa dira juezaren aurretik azken hilabeteen. Detentzioak askoz ere ugariagoak izan direla ez dago esan beharrik ere. Badaezpada ere UCDren gobernuak 14 tanketa berri Euskal Herrirantz bidaltzekotan omen dabil, Santamaria generalari ordezkotzat bilatzen dion bitartean. Borroka armatua eta honen laguntzailearen aurkako kanpaina bizi bizi dago.

Estatuko bitarteko guztiak martxan jarriak dira honekin bukatzeko. Polizien sindikatuarekin harreman hestuetan jarri ondoren, berak esandako guztiak kontutan izanik, Rosonek emana du beste pausotxo bat. Aldaketak beharrezkoak direla pentsatuz, Arabako gobernadorea

den Ezequiel Jaqueto Gipuzkoara ekartzekotan da. Bizkaikoa bere tokian utziko duelakoan gaude.

Izan ere lana hobekien betetzen saiatu da azken hau. Udaletxeetan erabakiak hartzen dituztenek esan dezatela bestela! Gobernuaren esa-

na gorde behar denez, ahalik eta gehienek ukoa adierazi die, nahiz batzuetan oztopoekin aurkitu bera ere (gogoratu Arrigorriagako arazoak: epaileak arrazoina udalekoetara eman zien).

Ez dugu uste Zornotzakoei hainbeste suertea izango dutenik. Arazoa ez da ia ETAKo partaide bati kale bat eskaintzea, baizik eta «que no se abra la puerta a nadie que se autotitule autoridad policial o judicial en horas nocturnas; y durante las diurnas si no va acompañado de un policía municipal y con conocimiento de la Alcaldía».

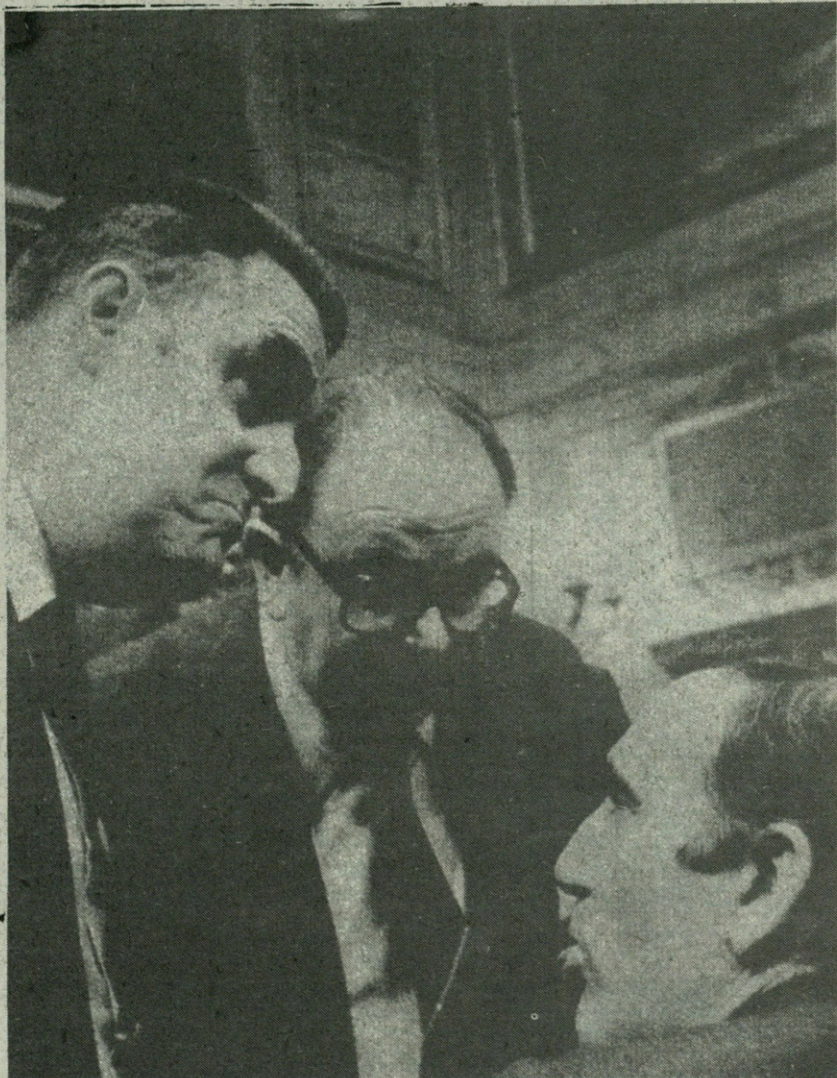
Zer uste dute udalek! Berek agintea dutela? Bizkaiko gobernadoreak bere tokian jarriak ditu. Ordena publikoaren arazoan ez dute tutik ere esan beharrik.

Rosonen hitzek garbi utzi zuten udalen ildoak. Borroka armatuaren inguruko erabakirik hartzea (honen aurka garbi agertzea ez bada) gogorki zigortua izango da. Eta zigorrak ez dira txantxetakoak izaten. Espetxeratuak ez badira izaten... bonbak. Elgetako udala lekuko. «Batallón Vasco-español» famatuak «Lepo» hil zuenean hartutako erabakirengatik eskaintako oparia.

Kanpoan daudenei ondo mihatzea gauza bat da, baina «barruan» aurkitzen direnei ere egoki aztertu behar zaie. Gartzelan egotea gutxi baltz bezala, espetxe barruko kontrola «hobekiago» martxan jartzen ari dira, teknika aurreratuenak eginkizun hortarako erabiliak izanik.

Operazioa borobiltzeko laguntza behar, eta horra hor Alemaniako barne ministroa Madrilera etorria dela eskua botatzeko prest. Bestalde, Irakeko egunkari bat «español demokraziaren» alde atera da, («Al Saoura» deritzan egunkaria) honen aurkako erakundeei laguntzen dien arabear guztien kontra gogor ekin. Gauzak hola, Carterren bisita espero besterik ezin egin.

P. IPARRAGIRRE

maiatzeko loreak iparraldean

Politika saila ez dugu usu hunkitzen: batere erakar-
garri ez zaigunez beste, aktualitate eskasia da askotan
atxakia. Oraikoa, aldiz, ederki gaituzte izorratu politika-
riek, eginkor izan bait dira hilabete hontan, sekulan be-
zala. Orain arte deus gertatzen ez zen Iparralde hori
aktualitate mugikor baten ukaitera —gure zorigaitzera-
ko— heldu da; zerbait kanbiatzen ari delaren marka, du-
darik gabe. Ahatik eta beharrik ez da aski oraino asteroko
kronikatxo batetarako.

Mikel H. FREUDen arabera, iduri luke primaderak
utzi frustrazio sexualak izan zaizkiela ernagarri politika-
riei. Betorkigu uda eta bihoazkie desio insatisfosak, al-
ferrak gara eta.

energia asko lan arloan kanporatua

Hilabetea, beti bezala, Maiatza-
ren leheneko prozesio-manifestal-
diarekin hasi zen, abertzale guttik
parte hartu zuela hontan. Aurtengo
beritasuna Enbatak ekarri zigun
halako dei hunkigarri bat eginez
«Maiatzaren lehena abertzale bat»
-en alde. Denetan presente izan
behar: hain frustaturik diren batzu
non dena okupatu nahi duten.
«Maiatzaren lehena abertzale bat»
dioenak egun horren erran-nahia
nonbaitek hartzera igortzen du, lan-
gileriatik auto-baztertzea praktika-
tzen du; eta normala da, eskuine-
koa izanez langileria diru-iturri po-
lita den heinean interesa zaio ba-
karrik.

Bainan «ez dezagun historiaren
haria gal», Maiatzaren lehena ipa-
rraldean «besteen» eguna bezala
sentitua da, erran nahi baita fran-
tses ezkerrearen eguna bezala. Eta
hortan gara oker, langile eta —gure
irudiko— laborarien borroka eguna
izanez ez bait da alderdi baten edo
besteren propietate hunki ezina.
Maiatzaren lehenean parte hartu,
bai; bainan ez gure buruen astoki
agertzeko, baizik eta laborari-lan-
gile gisan bakotxak nahi duen eran
nahi dituen eskakizunak ager ditzan.
Horren egiteak dinamismo gehiago
ekarriko balizkio egun horri ez li-
tzateke batere gaizki etorria.

Lana sailean jarraikiz, hilabete
hontan izan da CFDT sindikatoaren
biltzar garrantzitsu bat. Orain arte
departamendu mailan antolatua zen
hori, Biarnesak eta Euskaldunak el-
karturik, bainan hemendik aintzina,
eta gehiengoak hala erabaki baitu,
bi sekzio eginen dira, bata Biarno-
koa bestea Iparraldekoa. Bainan bil-
tzar horren interesa CFDTek euskal
arazoari buruz hartu norabideetan
dago: euskal kultura eta bereziki
ikastolen alde; lana sor dadin koo-
peratiben alde («bertan sindikatoa-

ren egoitea beharrezkoa izanez»);
bortizkeriaren kontra («masen mu-
gimenduari kontrarioa bait zaio»)
bainan, itsuki ukatu orde, zapalke-
taren defenditzeko prest («lehen
bortizkeria, bortizkeria instituziona-
la baita»). Iduri luke CFDT sindi-
katua PSTik demarkatzen ari dela,
bereziki euskal arazoa dela medio.
PSek ikastoletaz hartu jokaera ez
da batera CFDTkoa: «Berriak» de-
lako agerkarian, Ikastolak antolatu
zerga kulturala, ETak kapitalistei
ezarri zerga irautzailearekin pare-
katzen du nahasketa sortzeko. Baio-
nako gertakarien ondoan alderdi
horrek, MAITIAren bidez, eginiko
deklarazioen ondoan «gehiagi zi-
nez», hala zioen Hazpandar batek
«oralkoan urrunegi joan dituk».

gu, frustratuok

Ba. Hala duzu, ez bait zaizkigu
igurikatzen genituenak eta asko
ekarri behar zigutenak ageri. Biak,
bi bait ziren, Ekialdera, hotzaren
partera joanak, udaberriaren suka-
rraren apaltzeko behar bada. Tito

hil zelakotz Marchais, Gorka kamarada, bere D. Lohitzunerako bidaia gibelertzeko beharrea izan da. Baina dezepzio handiagoa eman digu Giscardtar Valery printzeak, Maiatzaren 18an Miarritzera jin beharra zenak: Brejnevekin elkarrikuste (edo...) sekreto bat bazuelakotz umezurtz ditu bere fan guziak (gu barne, noski) utzi. Ez ditugu haren diamanteak ikusi eta ezin izan diegu Printzea zaintzen zuten 5.000 polizia ongi etorria eman. Frustraturik egon diren guzien izenean, eta printzipioarentzat ofizialki eta gogorki protestaka gaituzu hemendik ari. Afera horren medioz, eta oraino beharrezkoa bazen, berriz frogatua izan da estada eta komunikabideen arteko lotura: Giscard ez zela jinen aintzinetik abertituri segurrik hemengo prentsa ixil-ixila izan dugu, holakoetan egiten den zarata handia eman gabe.

Hilabete hontan ere izan dira hauteskundeak Baigorri kontseilu berriaren hautatzeko: parte hartzea % 80ekoa izan da, zerrenda bat bakarrik aurkezten zela. Zenbaki bat emaitza hola ez da aski, faktore frango sartzen dira (beldurra, notaleen eragina...). Erresultate horrek ez ditu orain arte egin lana eta eman indarrak deusezten, ezta ere lurrera botatzen, baina argi eta garbi erakusten digu, azken urte

hauetan abertzale mugimendua aintzintatu bada ere, jende frango ez dela oraino gure alde eta horren arabera behar dela lan moldea planteiatu.

abertzaleak xut eta ume

Borroka armatuaren frontean Maiatzak berritasunik ekarri digu. Beste talde berri bat sortu da, «Iparra Borrokan» deitua; geroak erranen ekintza batetarako talde bat baino iraunkorragoa denez. Beste bi taldeek (bazen laugarren bat, E.Z., baina ez dakigu jarraitzen duenez) heien agerkariak atera dituzte. Hordagok «EDUKI» delakoaren lehen zenbakia zabalduz haren inguruan zegoen misterioa hausten du eta horrela heien burua ezagutarazten, analisis interesgarria eta abertzale mugimenduaren ikuspegi berezi bat badituela. Horrekin batera egiteari lotu dira berriz, RMO lan agentzia salta-araziz. Iparretarak, bi hilabeteko isiltzearen ondoan badator «ILDO 5»aren bidez, parte handi bat Dominik eta Ramuntxori eskainia dela, interesgarria ere borroka armatuaren hau-tuaz egin kapitulua.

Kultura mailan ere aktib-
hiagotzea nabari da: artist-
te bat muntatua dute bat-

hiago izan dadin (a, ze ondo), Baigorriren ondorekin Hendaia bere aste kulturala ukan du (eta bereziki Bidasoaren Eguna. Kanpaina bat bururatu eta beste bat hasi: Ikastola. «Euskaldun bakoitz 5 libera» delakoaren segidan «Zerga kulturala» dei litekena: zer nahi motako euskal espektakulo edo jaialditan, eta hara doazenen parte hartzea lortzeko, sartzeak libera batez (20 libera arte) edo bi liberaz (20 liberatik goiti) gehiagotzea proposatzen dute. Ikusiko denek onartzen dutenez, bereziki folklorikagoak direnek.

Beste prestatze luze eta nekea Dantzari Egunarena izan da; eta egun hori zela medio, eta betiko suprefetari esker, hegoaldean baino lehenago, polizia autonomo-autoktonoa ukan dugu, «Añamendi» mendigoizale taldekoek segurtatu bait dute zirkulazioaren antolatzea: delako harek bere polizia erretiratu ditu mozkorak damaion kexaren kexaz.

Eta Baionara etorriko zaretenean uda hortan, beste ostatu bat beharko diozue gehitu ohizko zirkuitoari: Ikastolak batzokia irekiko du Mar-san karrikan; maparik ez eros, Bourgneuf karrikari (San Andresen) perpendikularra zaio eta.

ASTEMA

a desalambrar, a desalambrar...

Figueirido, herri-mendia militarki erabilia da. Mendi hau Pontevedratik bostpasei kilometrotara kokatzen da. Mendi bikaina, sendoa, Galizian hain ohizko diren eukaliptus zuhaitzez osatua, errekatxoak ugari, basoak eta belar soroak jabe adreiluz eraikitako etxe zuri gorritz eta erabat sakabanatutako hornitua, lurralde hauetan hain ezaguna bilakatu den behi edo idi bikotez landua.

Herri-Mendi (Monte comunal) den Figueirido, ejerzito espainolak erabiltzen du bere usantzarako egiazko jabe diren baserritarren iritzi eta interesen kontra.

Errepresentatibitate gutxiengo bat irrikitan dauden udaletxe batzuren ordezkariak ejerzitoari 50 hektarea herri-mendi eskeini zizkioten, berena ez zen zerbait saldu zuten. Kazikeak Galizian, harrak fruitu osasungarrietan bezain zaharrak.

Hontan datza arazoaren sorburua. Vilaboa eta Salcedoko hauzokideek burrukan dihardute, seguritate neurri zorrotzak, zehatzak, orokorrak lortu nahirikan... baldin eta tiro zelaatik noizean behin balak irteten bait dira, zauritu batzuk lekuko ditugu «Labregoak» berea dena eta eskubide osoz eskatzen die militarrei. Udaletxeak eskainitako lurak direla aurkeztuaz aitzaki sendo baten jabe egiten dira eskuak garbituaz onestki. Pontevedrako alkatea zen Filgueira Valverde jaunak, Vilaboako alkatea eta C.I.R. barruan subteniente zen Manuel Iglesias Pinto jaunak zinatu zuten mendia- ren kontzezioa; baserritarrak berandu jabetu ziren salketa hontaz. Bur-

dinhardun zutoiak ikustean soro eta basoen zehar ohartu ziren jukutriaz eta asalaturik, oldarturik kazikeengan zegoela errua berriro ikustean, sofritzean elkartzen eta burrukan pentsatu zuten. Bere arbaso zaharren lurak «zona militar» bilakatuta. Harresiz inguraturik dituzten lurraldeak eta koto militarren barruan suertatzen direnenen jabeak keixa dira: «nik neuk beti landutako soroetan galerazia dut sarrera...», «neure lurretan ezin dut sartu...» ... horrela aurkitzen dira 30 bizilagun Vilaboan eta beste hainbeste San Martiñon.

Belaunaldiz belaunaldi jarauntsi dituzten lurak Registro de Propiedad deritzan lekuetan ez dira nor-

malki aurkitzen, labregoek ez dute beren jabetasuna froga dezaketenez idatzirik...

Udan lurralde hontan bero dextente egiten duenez gero, kanpamentuko jan ondasunak ixurtzen duten lekua infekzio iturri bihurtu daiteke. Arazo hau salatua izan da Sanitateko delegazio probintzialean. Gezurra iruditu arren «zona turística» tzat dago sailkatua eskualde hau. Figueirido kanpamentutik kilometro gutxitara, hurbil, parke natural bat dago, errenok, gazelak e. a. halaber laku artifizial bat dago. Labregoen burrukak halaz ere zertxobait lortu du, baimen berezi bat medio dela «toxos» (hemendik lortzen dute «flor de toxos» edaria) arabatza bildu ahal izaten dute, eginkizun militarrek oztopatzen ez dituzten bitartean.

Meigak burua altxaz gero... Sor-ginkeria eta aztikeria erruz erabiltzen zuten lekua, lantegi herrikoia, hitz zelta zaharrenak entzun dituen mendia kuartel bihurtuta.

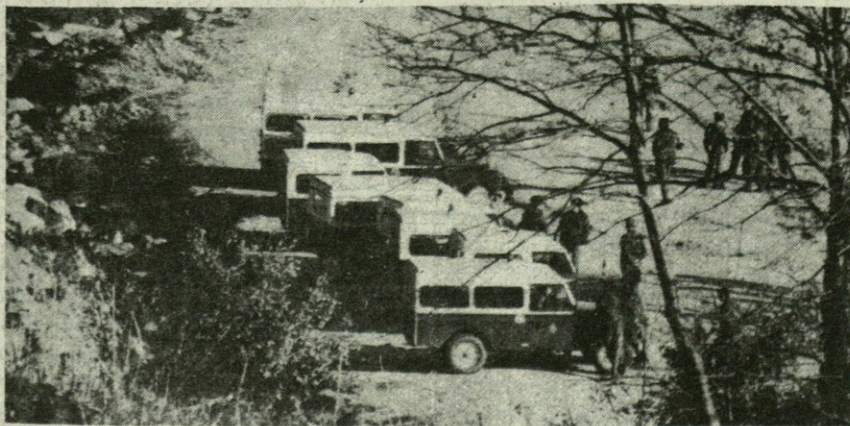
Os Irmandiñosen borroka-leku ego-kia, gizon harmadun xarmangarri eta boteretsuen mende, bere etsaien semeen mende. (Dirudienez, 36-ko gerra zibilean, espetxe bezala erabili zuten Francoren ejerzitoek).

Erreforma militarra dela eta, ez dakigu zihur zertan geratuko den arazo hau dena. Hemendik aurrera eta dirudienez ez omen dira gehiago joanen mutilak kanpamentuetara «instrukzioa» egitera, koarteletan eginen omen dute.

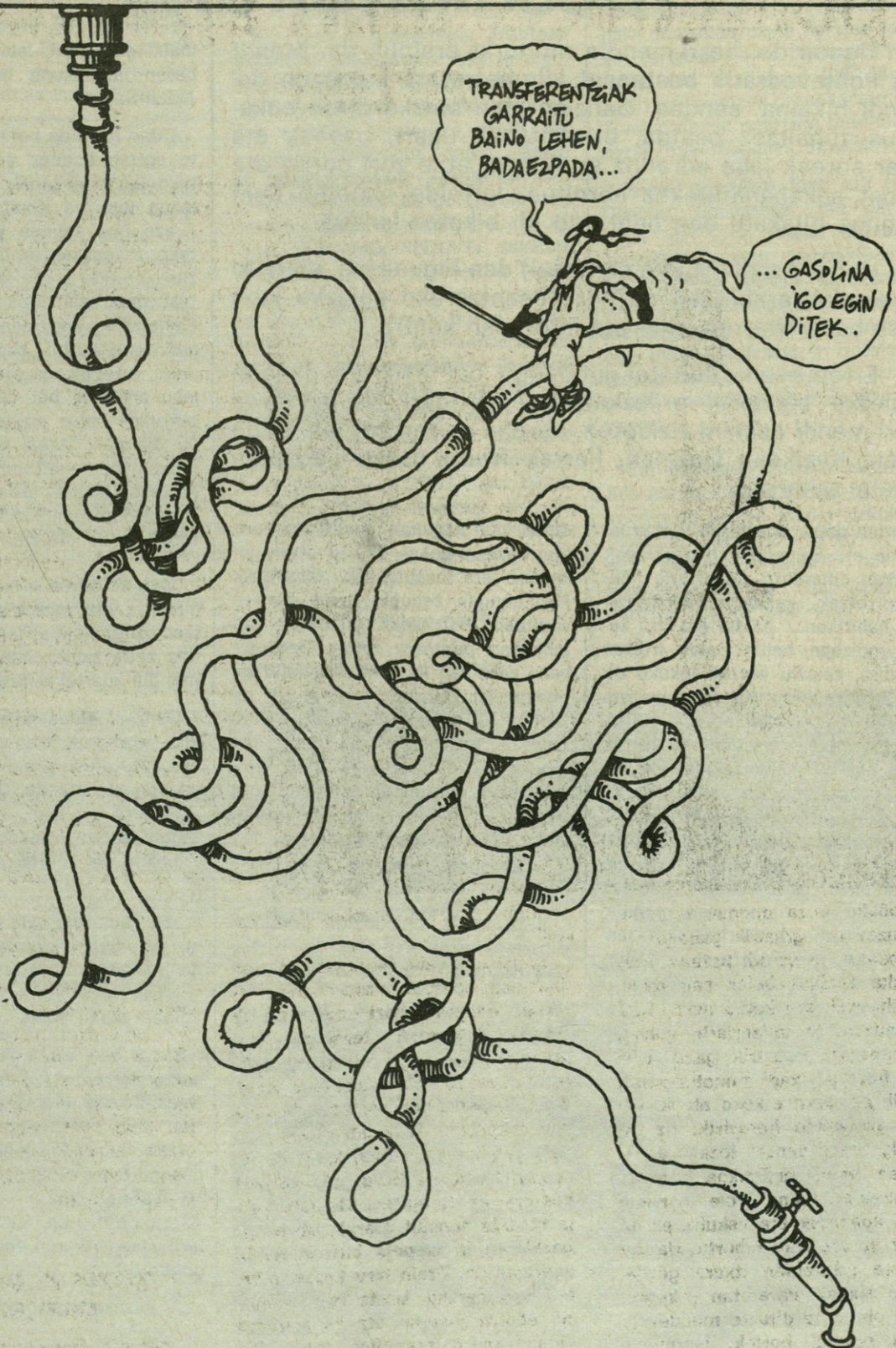
Halaz ere, eta erreforma hau aipatzen jarraituz, kanpamentuak koartelak bezala erabiliak izanen dira. Hau dela eta bestea dela, gaitzat jotzen dugu burdinhardun zutoiak desagertzea. Jabeen baimenik gabe Herri-Mendi hontan tiroak jarraituko dira entzuten. Victor Jara abeslari asasinatuaren hitzak datozkigu gogora:

A desalambrar, a desalambrar...

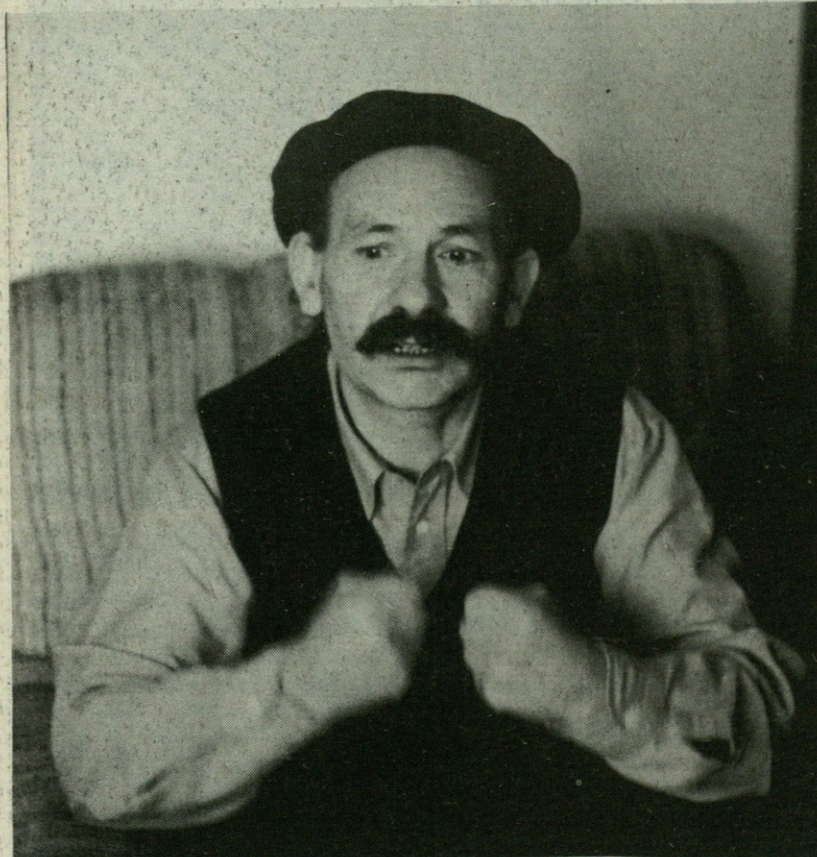
HORMAK

prekontseilari maskaratua

agustin ibarrola eta bere bildurrak politikak arteari egin dion kaltea

Begoñako eliza ondoan bizi da, etxe luzez eta grazirik gabeko paretez osatutako etxadi batean. Han hemenka zenbait belar sail dago, kale bihurriak eta kotxe asko. Langile hauzoa da, miseriarik gabea, baina aberats kutsurik gabe. Hiri haundi bateko etxadi monotono bat, besterik ez. Bere etxeko atea ere ez du ezagupide berezirik; ez da plakarik. Batek pentsa lezake artista baten etxeak artistikoa izan behar lukeela; baina etxe barruan dauden koadroek eta eskulturek ez dute etxea artistiko bihurtu. Hauzo-ko beste edozeinen itxura gordezten du etxeak. Paretetan eskegita dauden obrek ez dituzte menderatu mueble normal horiek, langileek, diru pixka bat pilatzen dutenean

erosten dituzten mueble horietakoak.

Txapelarik gabe harrapatu genuen Ibarrola, kopetatik aurrera doan ile-rik ez edukitze hori erakusten zigularik. Argazkiak ateratzeko momentuan, hala ere, konturatu egin zen («Mari Luz, Mari Luz, ekariezaidazu txapela, neri kentzen badizazue txapela... Ekariezaidazu txapela bat, igandeetako, je, je»). Eskuetan hartu eta buru gainean utzi besterik ez du egiten. Moldatu zaio ia txapela nonbait. Garai bateko argazkietan ia txapela buruan duela agertzen da. Orain hiru txapel ditu: bat baratzerako, beste bat lantegitik etxera joateko eta hirugarrena «igandekoa deitzen diot, dotore jazteko erabiltzen dut eta».

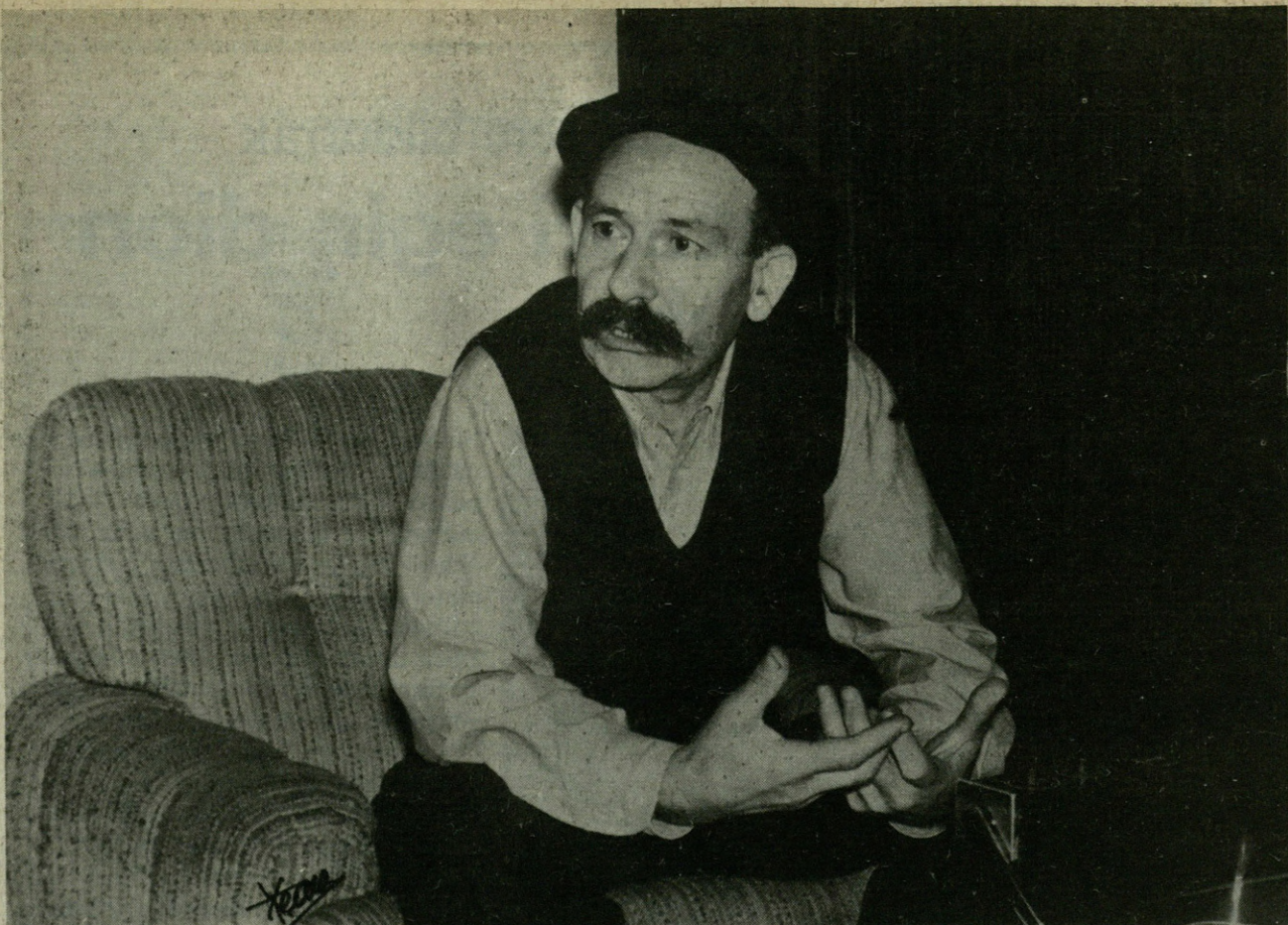
Hainbat eta hainbat tokitan hala izan da. Madarikatua. Politikak, bere politikak eta PCrekiko bere militantziak iskanbila eta sesio ugari ekarri dio Agustin Ibarrola bilbotar pintoreari. «Ez dut damu nere militantzia Alderdi Komunistan», zioen duela hiru urte Javier Angulok zertutako elkarrizketa bilduma batean, «Ibarrola. ¿Un pintor maldito?» liburua alegia. Euskal Herri hontan, zatiketa beti izan da nagusi politikagintzan. Ez da dudarik, kultur eta artegintzaren gizonak ondo asko ikusi dute nola eramaten ziren politikaren interesak beren arloetara, beren lantegi eta produktoetara. Honexegatik, agian, Ibarrolak ez du oraindik mesfidantzaz alde batera utzi. «Begera ezazue begi onez esan dugun guziaz», esan zigun elkarrizketa hau bukatutakoan, bere etxeko atean geundela ia, irtetzeko zorian. Irrifar triste batez bota zituen hitzok. Badirudi madarikatua ikusten duela bere burua oraindik Ibarrolak zenbait jenderen artean.

Z. A. — Agustin, nondik nora da hiru txapelarekiko zaletasuna?

A. I. — Bueno, baserritik. Mercabilbao orain dagoen tokian bizi izan naiz ni. Lehen, baserriz betetako alderdia zen, eta ni txikia nintzela ez nuen txapela haundirik, txiki bat baizik, erantsi gabe joaten ziren horietako bat. Salto egiten bazenuen, txapelak ere salto, baina beti toki berberan gelditzen zen, beti postura hortan.

gerraren arrastoak txikitandik

Agustin Ibarrola jaio eta handik sei urtetara Franco Afrikatik abiatu

zen Espainia menderatu nahian. Uztailaren 18an jaio zen Ibarrola Solokoetxe hauzo bilbotarrean. Baina ume zela bere familia Basaurira joan zen bizitzera. «Hiru senideren artean ni nintzen zaharrena, eta gerra garaian anaia txikiena karreiatzen ibili egin behar izan nuen. Egunean zenbait aldiz eramaten nuen etxetik bonben kontrako aterpera. Eta esne ontzia eraman ere, bertan berotu alkoholezko gailuarekin eta gero umeari eman. Hauxe izan zen nere gerra», zioen Ibarrolak «¿Un pintor maldito?» liburuan.

Berak ezagutu zuen Bilbo ez zen oraingoa bezalakoxea. «Oso aberatsak ziren haran horiek baratzetarako. Orain bada hor ibai beltz bat, zikina eta pitsez betea, Urumea bezala ezta? Nik ezagutu dut ibai hori garbi garbia, eta egunero ia joaten nintzen hara afaria eskuratzena, aingigaren bat edo, izango zena. Guzti hau hiltzen hasi zen garaia ezagutu nuen. Aingira tzarrak eta arrain guztiak, han agertzen ziren, ur gaínean, hilak. Orduan baziren gero triskantzak!».

Z.A. — Zergatik hasi zinen arte soziala egiten?

A.I. — Nik uste dut kontutan hartu gabe egin dudala arte soziala. Eskolara ez nindoanean, eta hori ez nuela egiten etxean justifikatzeko, marrazkiak egiten nituen. Noski, eskolara ez joate hori ez zen gutizia bat, zeren eta maisua halakoxea zen, garai hartakoak gehienak bezala. Begi txarrez begiratzen ginduen gorrien semeoi, «batallón de trabajadores» zelakoetan zeuden gorrien semeoi. Rebeldia zen hura, baina gehienbat, neure burua osatzeko, hezitzeko, ziren marrazki haiek. Nik ez nenkien kontuak egiten, ez nenkien idazten, baina ideiak espresatzeko beharra nuen, eta horrexegatik egiten nituen marrazkiak.

tomas meabe eta sabino arana

Oso gazte sartu zen artearen munduan. Hamabost-hamasei urte zituela Ruiz Blanco pintorea ezagutu zuen eta honek gidatu zuen artearen bidean.

A.I. — Arte mugimenduak eta artearen aurrean har daitezken jarrerak azaldu zizkidan Ruiz Blancok.

Aurelio Artetaz hitz egin zidan, eta bere obren reproduzioak erakutsi. Orduan Artetaren pausoak jarraitzen abiatu nintzen, bere munduari buruzko ikuspegia, bai baserriari buruz, baina baita ere meatze eta industriari buruz, eta bere joera politikoa. Ruiz Blancok esan zidan nola Arteta sozialista zen, eta norainoko eragina izan zuen Tomas Meabek Artetagan. Sabino Aranak berak eskatu zion Meaberi marxismoa azter zezan, ondoren burukatu ahal izateko. Eta Meabek marxismoa burutu zuen, baina konturatu zen Sabinok ez zuela arrazoirik, beronen arazo nazionalari buruzko ikuspegia kritikatu beharrezkoa zela.

Bainan Bizkaian bakarrik sor zitekeen Arteta. Askoz zailagoa litzateke Arteta bat Gipuzkoa, Nafarroan edo Araban sortzea. Berak ezagutu zuen ingurugunean, derrigorrezkoa zuen, pinturari dagokionez, alde batera edo bestera jotzera, sozial arazoan.

Ibarrolaren ustez, desberdintasun haundiak daude Bizkaia eta Euskadiko beste probintzien artean. Alde batetik, industrializazioaren etapa hasi aurretik, meagintzak Europako

beste inon baino inportantzia haundiagoa izan zuen hemen. «Gipuzkoarrek —eta baita ere nolabait arabar eta nafarrek— inbestigazio mundura jo dute, lantegi, meatz eta makinaren mundua horrenbeste axola ez zaielarik. Bizkaitarrentzat, berriz, mundu hori da inportantea», zioen Ibarrolak duela zenbait urte. Gauza konkretuei heltzen omen diote bizkaitar artistek. Bizkaian joera haundia omen dago proletargoaren mundutik datoak ateratzeko. Hala esaten zuen Ibarrolak hartan. Horrengatik salatzen zuen Banku eta Aurrezki Kutxek duten referentzia konkreturik gabeko artearen zaletasuna, obrak erosterakoan edo bekak ematerakoan, arte mota hau baita manipulatzeak erraztasun haundia ematen duena. Erakundeok, bide horren bidez, baztertu egin omen dute Bizkaiko artea.

A. I. — Sabinoren kontzepzioek oinarri eskubitarra dute. Are gehiago: kontzepzio horiek, antzinako euskal gizartearen finkatu ez diren mugimenduetan sortu dira. Kontzepzio berriak dira, joan den gizaldikoak, eta gainera —gazte hil zen ezkeror— bere ideologia oraindik osatu beharrean zuen gizon batenak.

Z. A. — Zuk, gartzela, atzerriratze eta baztertzak sufritu egin behar izan dituzu. Inoiz izan duzu esperantzarik herri honen egoerari dagokionez?

A. I. — Bai, bai, bai. Ikusiko duzue. Jeneralean, langile zapalkuntza, nazio zapalkuntza eta neure zapalkuntza pintatu ditut, baina sekulan ez dut gizon menderatu bat osatu. Beti pintatu dut gizona borrokan ari dela, nere obretan ikus dezakezue nola dauden oihuka, manifestazioan, batzarrean edo gartzelan. Beti agertzen da klase jarrera bat, kapitalismoaren krisi eta porrot egitearen ondoren gizarte zuzen bat etorriko delaren itsaropena alegia. Beti duk nik itsaropen hori.

“bellas artes”: euskal artistak ez dira barruan

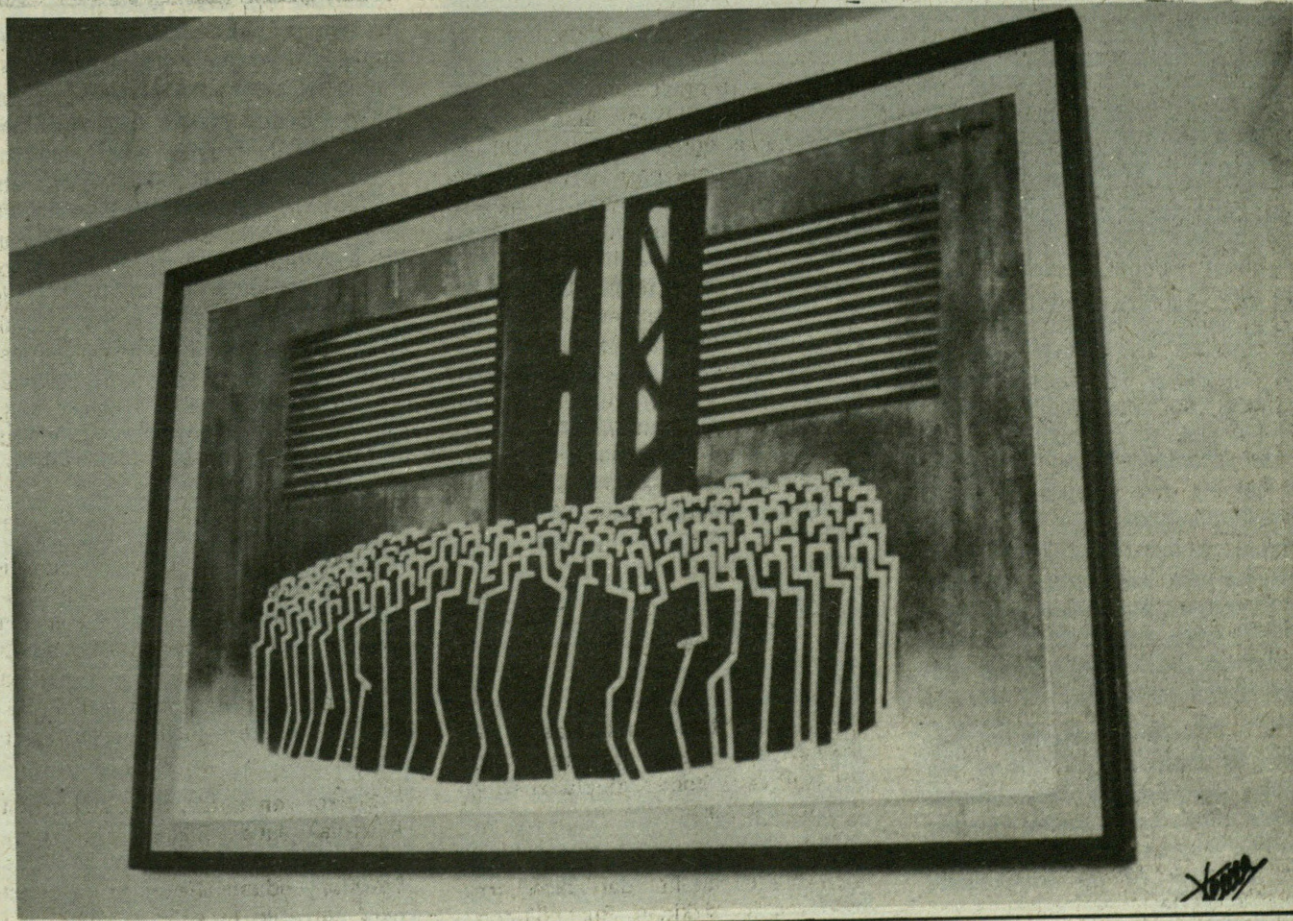
Z. A. — Eta benetan uste duzu jendeak hala ikusten dituela zure obrak? Ez al ditu ikusiko errepresio eta zuzengabekeria hutsen espresioa?

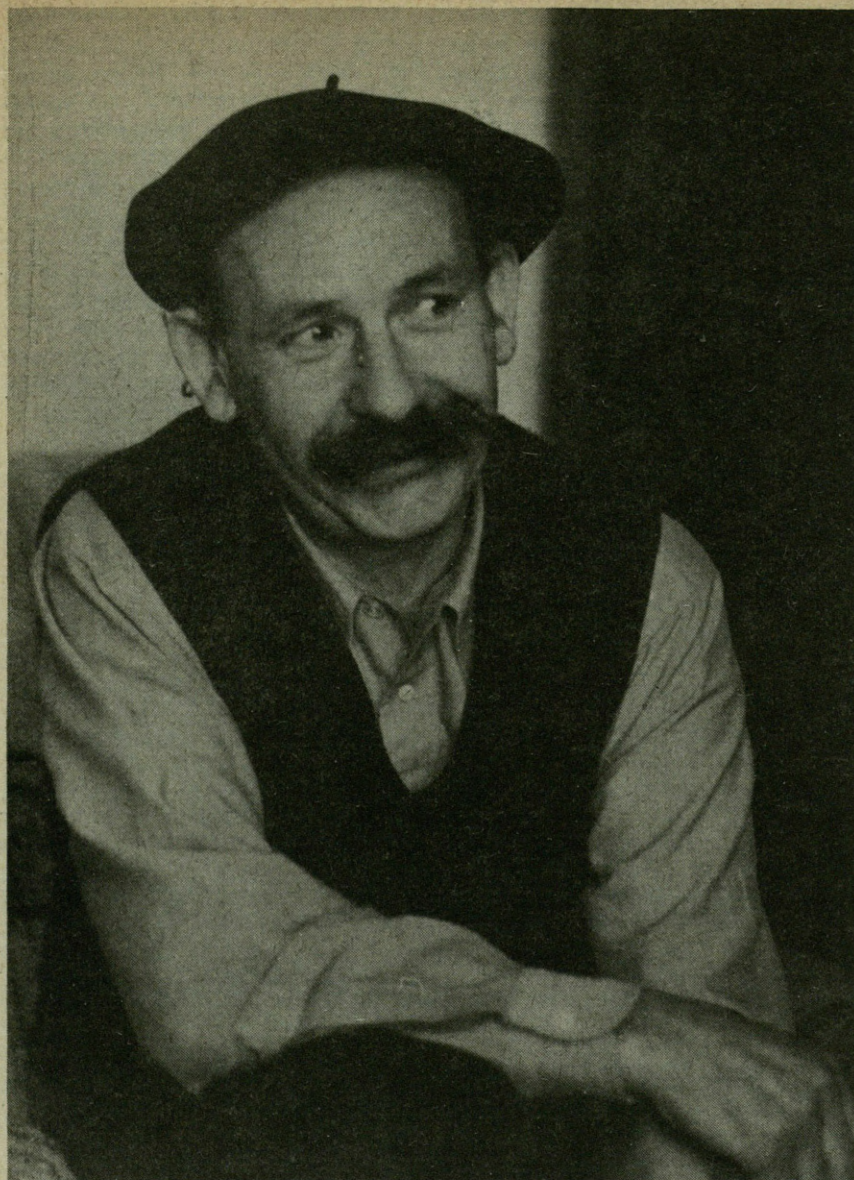
A. I. — Egia esan, jendeak gutxi konprenitzen duela artea uste dut nik. Norberak norberaren ikuspegia

du artearen aurrean. Eta gainera, herri hontan ez dugu ezta zentzuzko «Bellas Artes» delako eskola bat, euskal artearekin bat egingo duen eskola bat. Bada eskola bat hemen, gure kultur artistikoa kontutan hartzen ez duena, eta horren kontra benetako erasoak erabili dituen. Nik ez dakit zein harriren petik sortu diren eskola horretan dauden irakasleak. Ezezagunak dira gehienak. Zenbait bilera egin dugu euskal artistek arazo hau konpontzeko, eta hau dela-ta, irakasleak kezkatuta dabilta, beren lanpostuak galduko dituztela uste bait dute. Guk ez dugu horrelako asmorik, eskaera egin bait genion Euskal Unibertsitateari irakasle horientzat lanpostuak gorde zetzan beste fakultateetan.

Z. A. — Intelektualen bulegoetan ikusten ziren bakarrik garai batean zure obrak. Orain iritsi al dira jende xehearengana?

A. I. — Pozten naiz galdera horrekin, zeren eta, egiazki, hori da nik bihotzean sartuta dudana arantza bat. Obraren prezioa merkatzeak grabadoak egiten ditut. Serie luzea egi-

ten badut langile preziotan gelditzen dira. Langile batzuek erosten didate, baina gehienbat, nere erosleak sektore profesional batekoak dira. Langileek zera esaten dute, «garestia da, bostehun pezeta»; profesionalak ez du sekulan garestia denik esaten, erosi egiten du edo bestela utzi, bainan hori esan gabe. Eta langileek hori esaten badute, klase menperatzaileek beren subkulturaren kontzeptua inposatu dietelako da. Herriari, aristokrata itxurako artea gustatzen zaio; zelai bukolikoak, garai bateko ehiza, ninfa erotikoak korrikan...

Z. A. — Hemen bitxikeria bat gertatzen da. Esan ohi da kultura eta politika progresistak bide beretik doazela elkar, baina Euskal Herrian ezkerak aurrera jotzen duen bitartean, kulturak ez du aurrerakada haundirik eman.

ezkerra itsututa ibili da

A. I. — Hemen, kulturaren profesionala amateurra da. Ogibide bat du, eta lana bukatzen duenean, orduan ekiten dio inbestigazio artistikoari. Eta inbestigaziozko lan horrek mesede haundia egin diezaioke alderdi politiko bati, nazio eta kulturaren fenomenoak ondo konprenitu nahiko baditu. Artisten inbestigazioak alderdi politiko batek lanerako duen estiloa alda dezake.

Hemen, Euskal Herrian, ezkerria itsututa ibili da panorama zabal hori aurkitu eta bereganatu nahiean. Langileria ez da bere ideologiaz baliatzen, ez du nazioari buruzko bere kontzeptzioa erabiltzen. Okerrena zera da, Euskadi jotzen duela bere bizia menperatzen duen gauza batetzat.

Alderdi politiko barruan ez da kulturarik sortu. Klean sortu eta desarroilatu da kultura. Alderdietako buruzagiek zokoratu egin dute kultura alderdi barruan, eta noiz edo noiz kultur gizonen bat bultzatu badute, klean eragin bat zuelako egin dute.

Askotan, Ibarrolak bere alderdia, Alderdi Komunista kritikatu du, horrek erabili duen politikagatik. Aipatutako liburuan, kritika oso bat egitera ausartzen da: «Tamalez, Alderdi Komunista ez du politika bat, ez artistei dagokienez, ezta ere kulturari buruzkoa. Elementu aislatu batzuk baditu, baina ez politika oso bat. Oso abstraktoak eta ilunak dira elementu horiek».

A. I. — Euskadin, alderdien dirijismoa gertatzen da kulturari dagokionez. Alderdiek, alderdiaren irudia beren obretara eraman dezan eskatzen diote artistari. Eta are gehiago, kultur munduko karguak izendatu behar direnean, alderdiek beren militanteak aukeratzen dituzte, baina ez kultur munduko militanteak, hau da, profesionalak, militante fidelenak baizik. Alderdiek beren profesionalak baztertu dituzte.

Ibarrola eta bere alderdiaren arteko harremanak zailak izan dira batzutan. Momenturik larriena, beharbada, 1976.ean gertatu zen, Veneziako Bienala ospatu zenean. Akusapen gogorrak egin zituen Ibarrolak: «Nik zera esan behar dizut, Alderdi Komunistaren jarrera erabat desegokia izan zela Estatu mailan, eta Euskadin berriz, soportu ezinezkoa. Espainia eta Euskadiko Alderdi Komunistek Bienalean sudurra sartzen salatu ziren, gu kontutan hartu gabe, beren politika eta interesak aurrera eraman nahiean. Gu joan ginen hara artista bezala, ez alderdiaren gizon bezala», **deklaratzan zuen duela hiru urte.**

“sabin etxea”: arrisku bat

A. I. — Hemen, benetan, ez dago lekurik kultura aurrera eramateko. Katalandar burjesia trebea izan da oso, jakin izan du argialetxeak sortzen, eman dio bizitasuna kulturari. Kultura burjesa da, baina ez dio inporta, kultura katalandarra da. Gero hortik sortzerik izango da burjes ez den kultura bat.

Hemen, egia esan, ez da horrelakorik. Ni beldur nago Orbegozo edo

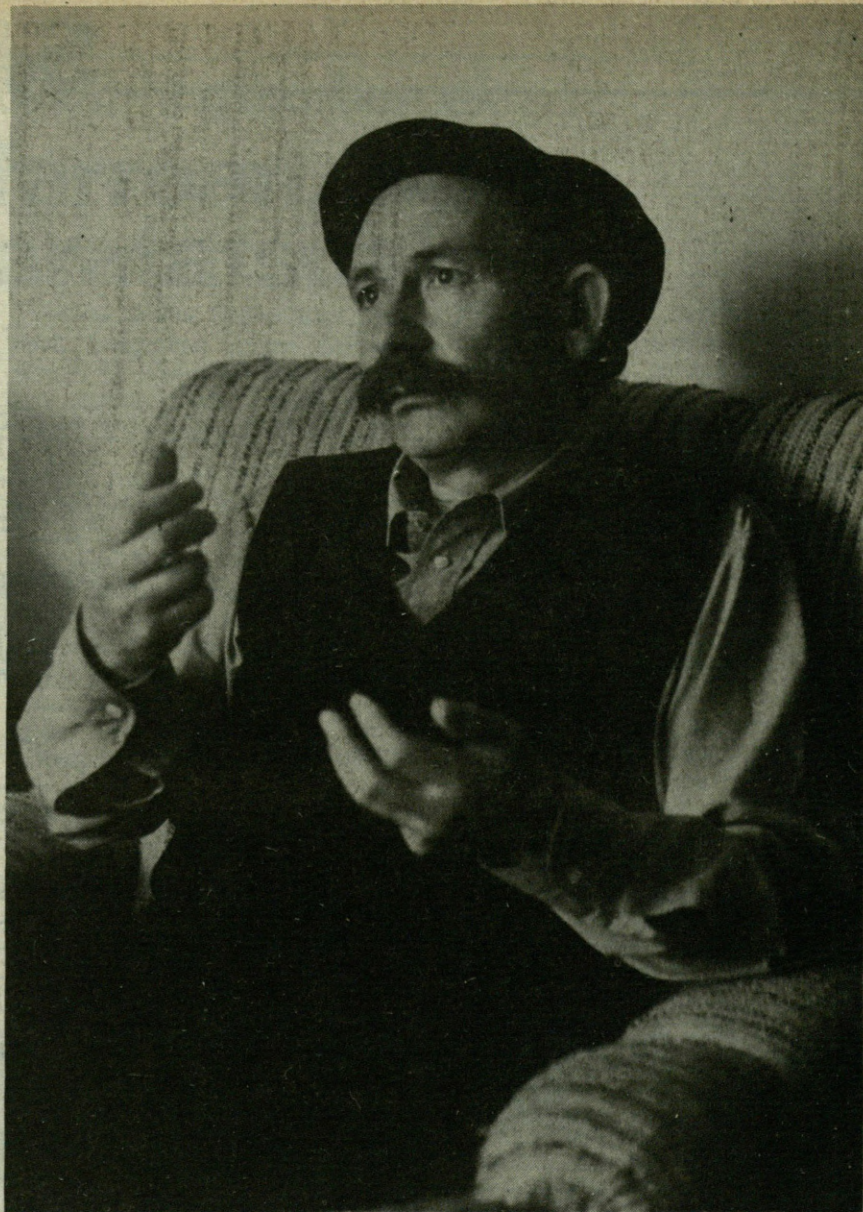
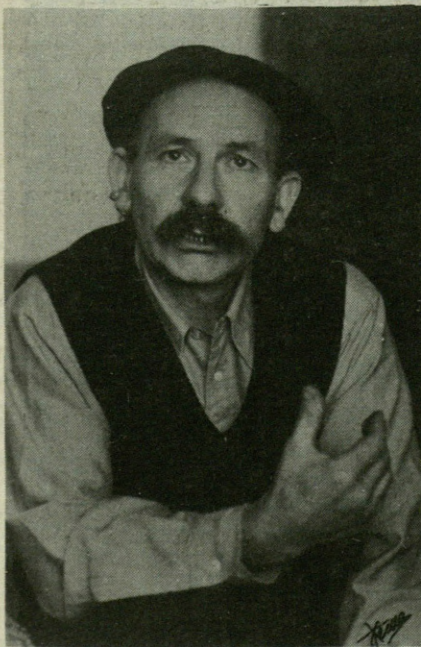
Sabin-Etxea bezalako erakundeak ez ote dituzten erabiliko plataforma bezala kultur-ekintza pribatuak bultzatzeko. Ekintza pribatuak, baina lotura haundiak dituztenak Gobernuaren diren jendeekin. Bide hori erabiltzerakoan Euskal Gobernuak kultur mundurako izendatuko dituen gizonek beste kultur mundu paralelo bat aurkituko dute aurrean.

Nik zera nahi nuke, PNV konturatu dadin ezin duela batzoki kultural bat egin, azken batez horrelako erakunde bat fabrika bat bezala izango bait litzateke, langileek bertan lan egiten dutela eta gero agintariak beren artea Euskadiren izenean erabiltzeko.

Z. A. — Ezer aldatuko al litzateke PNVek kasu egingo balie kultur-munduko bere profesionalei?

A. I. — Duela gutxi bat elkarriketa bat izan genuen Garaikoetxea-ekin. Han geunden Basterretxea, Mendiburu, Oteiza, Balerdi eta lau probintzietako beste batzuk. Oteizak gogoratu zion gauza bat hauxe izan zen: gerra bukatu ondoren, Euskal Gobernuak atzerriratua zegoela, Jose Antonio Agirrerekin bildu zirela artista batzuk eta berak agindu ziela kulturaren zuzendaritza beren esku geldituko zela.

Hauxe erreibindikatu zion Oteizak Garaikoetxeari, artearen mundua gidatu eta zuzendu beharko luketenak artistok izan gintzen. Noski; elkar-zuzendaritza bat, agintari eta jendeak demokratikoki aukeratutako ordezkariekin batera.

Baita ere, artistek ahalmenik izan zezaten «Bellas Artes» eskola aldatzeko, eskatu zitzaion. Baita ere, planteiatu zen Gernika kultur-etxe bihurtzea, nazioarteko mailakoa. Jakina, hitz ederrak entzun genituen, baina gero tranpa egiten da, sabotatu egiten gaituzte, gure batasuna hautsi nahiean dabilta...

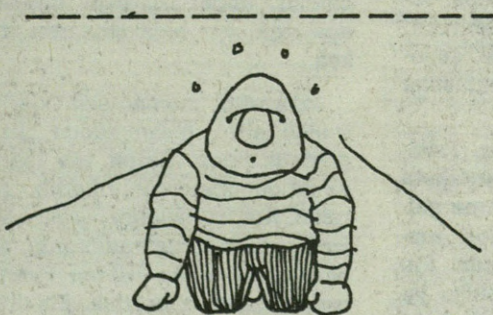
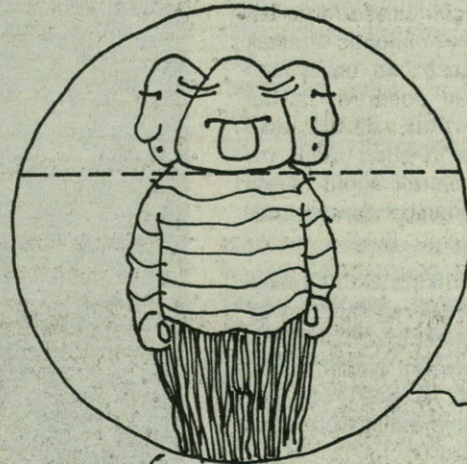
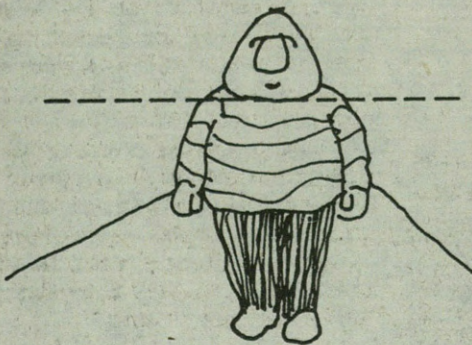
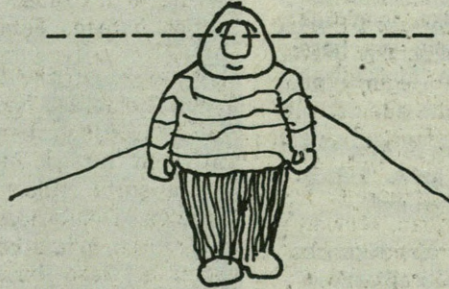
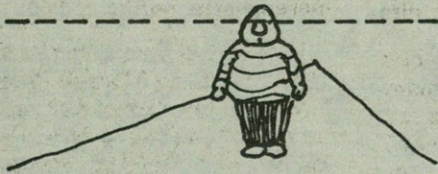
Ibarrolak ez daki euskaraz. Txikitan galdu omen zuen. Elkarriketa bukatu zenean ez zen konforme gelditu zeren eta ez bait genion euskarari buruzko galderarik egin. Eta azaldu zigun bere euskararekiko jarraera, azaldu beharreko premia balu bezala. Norbaitek asunto hori ez aipatzea gaizki interpretatuko zuelaren beldurra agian. Euskara maite zuela esan zigun, baita ere euskara zela euskal nortasunaren elementu

bat, baina ez bakarra, eta —arrotasunez— bere seme txikiak bazekielako euskaraz. Ondoan bere andrea zegoen, Mari Luz, moñoduna, garai bateko hogeituroko billeteetan agertzen zen emakumearen itxurakoa.

Azkeneko momentuan «jartzerik izango duzue esan dugun guztia?» galdetu zigun. Zeren eta Ibarrolak ez du gogorapen onik Zeruko Argiarekin. Kontatu zuenez, garai batetan fraile batek zentsuratu egiten zituen aldizkari hontara iristen ziren Ibarrolari buruzko berriak. Eta Irtetzerakoan «begira ezazue begi onez esan dugun guztia».

L. AUZMENDI
MIGEL OTERMIN

SAPAZTO

2. AGIPPE

euskal herriko basoak

nafarroan, baso zaratatsuak

Duela hilabete bat oraindik Nafarroako zenbait euskualderen udalgizonak bildu ziren Sakanako Lakuntzan, probintzia osoko basoak nafarren esku gelditu daitezkeen Espainiako Gobernuari eskatzeko. Nafarroako basoek, nahiko egurra produzitzeaz gain, iskanbila ederrak eta luzeak sortu dituzte historian zehar. Kontutan izan behar da, izan ere, 34.520 hektarea dituela bereak Espainiol Estatuak Nafarroan. «Navarra no cesa hoy en el empeño de conseguir la propiedad y gobierno absoluto de estos montes, sumándose nuestra generación a esa larga lista de viejas reivindicaciones en favor del reconocimiento de un derecho histórico», zioen José María Apirilaren 9ko «Diario de Navarra»n. Foruak, legeak, Antiguo Reyno de Navarra-ren paper zahar guztiak erabiliak izan dira basoen arazoa delata. Hamaika arazo Euskal Herriko baso ederrenen inguruan.

Urbasa, Andia, La Planilla, Quinto Real, Erregerena, Legua Acotada, Aralar, La Cuestión eta Txangoa; toki hauetan dauden basoak, neurri haundi batean, Estatuarenak dira.

Denera, izugarritzko lur sailak dira: 34.520 hektarea, Nafarroa osoaren % 3-a. Ondasun hauek zirela eta, 1978.aren urtean zehar 37.117.003 pezeta sartu zituen Estatuak bere kutxetan. Diputazioak, aldiz, kantidad horren %10-a besterik ez zuen eskuratu. Baso hauei dagokienez, nafarrek ezagutu dute zer den Estatuari «deklaratu» beharra. Beren ingresoen % 90-a zergetan gelditu zale.

MILA ZORTZIREHUN TA...

Historia luze eta zaharra da. 1865 urtean Nafarroak bere baso-eskubi-

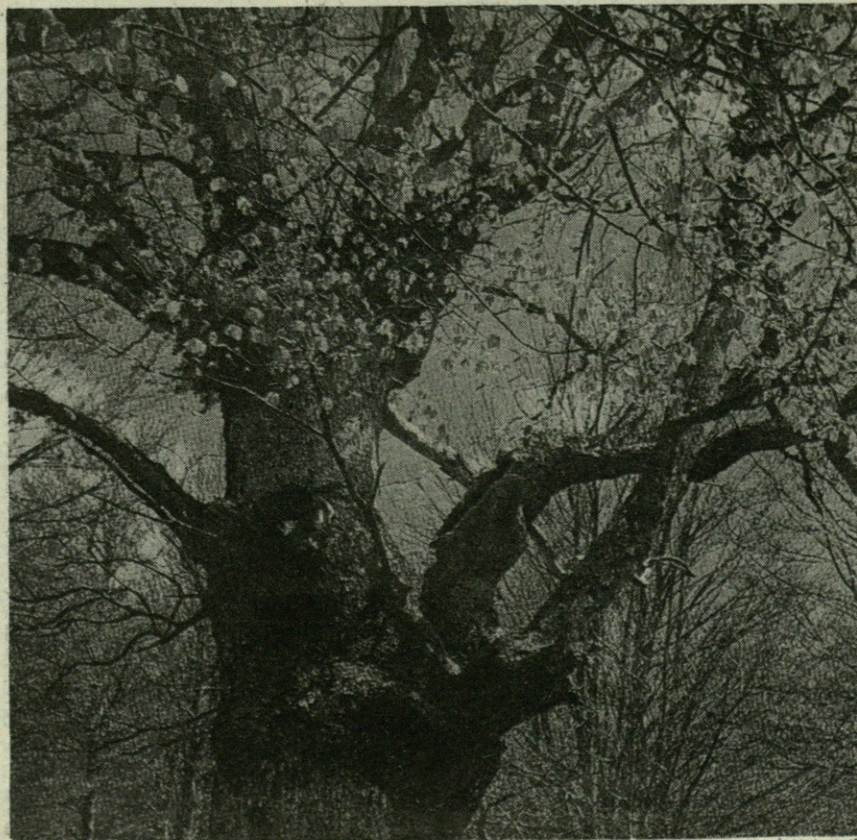
deak galdu zituen, Estatuak jabe gelditzen zelarik. Harrezkero ia etengabeko istiluak gertatu dira Nafarroako Diputazio eta herrien baso-bereganatze horren bidean.

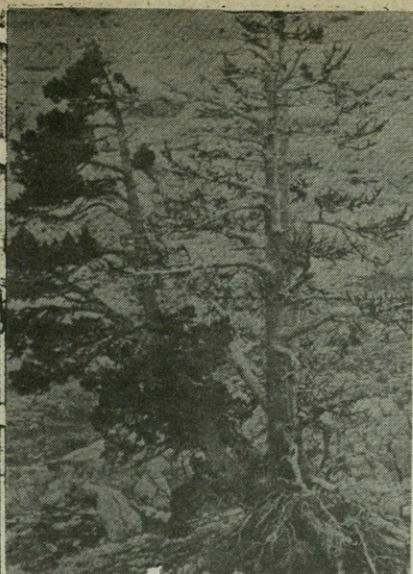
Urbasa eta Andia mendikateek 16.200 hektarea osatzen dituzte, nafarrek bertako baso eta zelaletatik beren beharretarako behar dituzten materialeak eskura ditzakeelarik. Izan ere, mendi komunalak dira. Oroz-ek, bere «Legislación Administrativa de Navarra» liburuan honela azaltzen zuen eskubide hau: «los habitantes todos de Navarra tienen sobre los expresados montes el derecho de llevar y pastar sus ganados granados y menudos, lo mismo de día que de noche; el de hacer chozas y apriscos para sus pastores y ganado, empleando para ello, así como también para el fuego, leña o árboles secos y en su defecto ramaje verde; a extraer las maderas, leñas y ramajes que requieran sus propias necesidades; y finalmente a recoger nieve, helecho, el estiércol y la hoja acumulada en los barrancos y regatas».

Baina gizona gizon eta dirua diru, sistema idilliko honek ez zuen bere onean gehiegi iraun. Maltzur askok, basoa sekulako diru-iturri izan zitekeela konturaturik, gezurrezko beharrak deklaratzeko zuen, era hortara egurrekin negozioa egin zezakeelarik. Hondamendi latzak gertatu ziren basoetan axolagabekerla horren ondorioz.

1904 urtearen ondoren kontrola gogortu egin zen, baina batzuren gehiegigabekeriak basoak usatzeko ez ziren hor amaitu. Gerra ondorengo urteetan araudi batzuk zertu zituen Diputazioak, egurren erabilkera ondo neurtzen zelarik.

Baina hortxe zegoen betiko arazo zaharra. Estatuaren esku zeuden basoak, eta honek nolanahi egiten zituen landaketak. Inoiz arbolarik ezagutu ez zuten belar-sailetan landatu ziren zuhaitzak, era hortara zelaiak urritzen zihoazelarik. Makina bat

arazo sortu zituen baso-politika honek artzairen artean. Aldi berean, mendikate horien inguruko belar-sailen erabilkekerak artzaiei batere dirurik kosta ez zaielarik, zenbait urtetan ezagutu izan da Nafarroako ez diren artalde edo behitaldeen inbasioa. Gipuzkoarrek, batez ere, artzai edo behizai baten izenean jarri izan dituzte beren animaliak, zelai horiek probetxatu izateko. Zenbait urtetan, inbasio honek guztiz hondatu ditu belar-sailak.

mila zortzirehun ta....

1979ko Azaroan Lizarrako Udaletxeak Diputazioari eskatu zion Estatuarekin negoziaketan hasi zedin, Urbasa, Andia eta La Planilla-ko mendikateak beraren esku gelditu dai-

tezen. Aurten, beste 28 udaletxe bat egin dute Lizarrakoaren eskaerarekin. Azkenik, aurtengo apirilean, Erro, Baztan eta Aralar inguruko herrietako udalgizonak bildu ziren Lakuntzan, Nafarroako baso guztietara zabaltzen zutelarik eskaera hori. Amaiur, HB, PNV, UPN, PSOE eta Euskadiko Ezkerrak bultzatzen zuten mugimendua. Diputazioak du orain azken hitza, nafarrei dagokienez, berak izan behar baitu Estatuari kontra egindako diona.

Aezkoako mendiak izan dira, hala ere, iskanbila gogorrenak sortu dituztenak. «La cesión a la Corona Real, en 1784, de los montes de Aezkoa no fué tal cesión, sino que hubo presiones, engaños e incluso amenazas por parte del comisionado especial del Rey, Vicente Domínguez, Ministro de Hacienda, en aquella época, del Reyno de Navarra. Seis años después de que Aezkoa perdiera sus montes, en julio de 1790, un numeroso grupo de vecinos del valle dirigió una carta al Rey de España, Carlos IV, a través del notario Ignacio de Arrieta, en la que pedía que se reintegrara al Valle el uso y la propiedad de sus montes y puertos, cedidos a la Corona a base de engaños», idatzi zuen Fermin Goñik 1978.ean bere «Aezkoa: 200 años de lucha, de 1784 al atentado de ETA» liburuan.

Jakina denez, ETak bonba bat jarri zuen Orbaizeta ondoko Telleria zubian, kamioiek pasatzerik ez zutelarik. Egurraren erabilkera moztu egin zen momentuz. Aurretik, herri-

tarren bilera eta ekintza asko gertatu ziren. Bonba ondoren, Aezkoako zenbait alkatek dimisioa eskatu zioten Gobernadore Zibilarri, beren eskaerak harrera onik ez zutela Estatuaren aurrean eta. «Actualmente, el problema se encuentra en el punto muerto de siempre», zioen ETaren agiriak hartan. Gaur, egoera ez da gehiegi aldatu, Diputazio eta Gobernuaren arteko elkarriketak ohizko martxa pausatuan doazelarik.

probintzia bakarra: hostotsuak nagusi

1978 urtean honela banatzen ziren Nafarroako arbolak:

KONIFERAK 102.745 Ha.

Pinu larizio	17.826
Basa Pinu	42.876
Pinu halepensis	13.451
Pinu radiata	5.794
Beste Koniferak	22.798

HOSTOTSUAK 201.084 Ha.

Pago	92.335
Haritz	13.552
Quejigo	16.865
Arte	22.856
Beste Hostotsuak ..	55.476

Ikusten denez, pagoa eta haritza bezalako hostotsuak nagusi dira pinu bezalako koniferekin konparatuz. Insignisa, esate baterako, sartu berria da Nafarroan, oraindik sail gutxi oso daudelarik. Baina egoera honek aldatzeko arriskua du, pagoak jo ta ke moztzen ari bait dira. 1978 urtean adibidez 111.673 metro kubiko pago egur atera ziren Nafarroako basoetatik. Basa pinuak, gehienbat moztu zen pinuak, 76.509 metro kubiko egur besterik ez zuen eman.

gestio makala

«Puede afirmarse sin temor a dudas que la gestión de la montaña navarra es crecientemente deficiente», zioen Mario Gabiriak «Navarra abundancia» bere liburuan, Diputazioari «Dirección de Montes» delakoari kritika bat botatzen ziolarik: «La mayor acusación que se puede hacer es la ausencia de una política global»... «La no definición de una política global ha ido orientando la producción forestal hacia la posición de dar las máximas facilidades a las grandes consumidoras

de materia prima, las papeleras, que se las arreglan a través de las subastas obtenidas indirectamente de los municipios y montes comunales».

Mario Gabiriaren ustez, Nafarroako udalek ez dute oraindik kontutan hartu pagoak eta mendi komunalek duten balioa. Baita ere, salatu izan du nafar erakundeek haritzari izan dioten maitasun eskasa. Izan ere, aurreko koadroan ikus daitekeenez, haritzak zifra eskasak osó ditu.

Etorkizunari begira, bere belduzrak agertu zituen Gabiriak: «Existen unos vagos programas de repoblación con cifras en los últimos años realmente bajas, inferiores a la media nacional, pero no se sabe exactamente qué espacios se van a repoblar a medio plazo, ni siquiera, en muchos casos, el año que viene, ya que se actúa de año a año en un tira y afloja constante con los ayuntamientos, que se suelen resistir a las repoblaciones, y que acaban cediendo aquellos municipios que tienen peores tierras, peores pastizales, que pasan a ser repoblados».

dantzari egunaren beste aldea

4.000 dantzari, 10.000 ikusle, eguzkia, Baionako rugby zelaia berdetasuna, jaia karriketan eta erromeria. Horiek eta beste batzuek ere Dantzari Egunaren alde bat osatzen dute. Hortaz zer nahi egunkarik, irratik, aldizkarik entretenitua izan zara. Beste aldea dugu hemen aipatuko, antolaketaarena.

Eta horren aipatzeko bide egokiena antolatzaile batzuegana joaitea, eta oraino egokiago J. Abeberri bati entrebista (hitz, erranaldi eta pentsaketa borobil eta ederrez segurrik orniturik) egin orde, lana arrunta ereman dutenekin mintzatzea.

hiru hilabeteko prestakuntza

Zendako Baionako bi langilek parte hartzen dute Dantzari egunari? «Motibazioa zer baitetan parte hartzeko nahiatik heldu duk, izan dadin Dantzari Eguna edo beste zer nahi gure helburuei lotua dena. Dantzari Egunean parte hartu ahal izan diagu MJC-Elkart Etxearen bidez, zeren eta Baionan zenez gerozt, EDBek es-

katu baitzien iparraldeko taldeei bestaldekoak errezibi zitzaizkien hurremanak xerkatuz, hertsia bilaka litekeenak. Hori zian egunaren oinarria, eta hala hauzotegi hontan bost talden errezibitzea hartu diagu gure gain. Bestalde, gaueko erromeriaren antolaketa talde hauei utzia izan duk. Heldu duk egun berean bi aktibitate bagenuela eta arratsaldeko ikusgarria bera ez dugula hunkitu.»

Indar gehiena erromerian eman dute, hiru hilabetez asteen behin («aste-lehenetan, [irriz] eztuk egun hoberena bainan enfin...») elgarrekin bilduz. Holako maiztasun batek arazoak sor litzakelakoan zaudeke, bainan «ez, xantza ukan diagu. Ohartu hori egin duen jendea, biltzarretara jin den jendea nahikeri izigarria duen jendea dela. Ba die (dute) parte hartzeko gogo bat... arrunt lotu dituk lanari, bainan ikaragarriki eh, ikaragarriki.»

«ez duia sobera poetak egiten horrek?»

Egunaren une hoberena eguerdia

izan zaie «Zinez izigarri xueta zuan. Remparts delakoan heldu garela-rik taldeak oro beherean zituana eta gu gainetik heldu gituk... lehenik arrabotsa baduk, frango nahasia, txistulariak ba zituana, txarangak, bozak, jendeak elgar deika. Eta horren gainean heldu haiz, paretari hurbiltzen eta hori guzia ikusten duk hor, beherean. Egun hortatik zer zen jalgitzen orduan senditu diagu, nik uste. Emozio ikaragarri bat, arima, badakik, guretako Euskal Herriaren arima duk. Errak, ez duia sobera poeta egiten horrek?»

Zorigaitzez ez dute arratsaldeko dantza saioa ikusi ahal izan, biak eta erditan erromeriako ostatuak hasi bait dira prestatzen «Ez, ez duk k... egingarria (oharra: k hori «kaka»ren orde ezarria da). Duela hiru hilabete egin nahi genukenez galdegin dutelarik bagenekian zertan engaiatzen ginen. Duela hiru hilabete 'espektakuloaren ikustera joaitea nahiago dut' erran geneza-keen. Hortik libratzen ahal gintuan. Egin diagu, bon, Dantzari Eguna... behar bada ikustera joanen gaituk

helduden urtean, gertatuko den lekuan.

Bainan zer nahi gisaz, astelehenera heldu haiz ta bilana egiten duk eta pentsatzen duk, bon, ontsa duk, xueta zuan. Guretako, lehen aldian zuan holako zera batean parte hartzen genuela, dimenzio horretakoa. Hastean ez genekian nora joaiten ginen, biltzar horietara jin diren taldeetarik (Angeluarrak, Hardoitarak, ZUP, Polo, Balichoneko MJCak) batek ere ez zakian. Ez genekian zertan sartu ginen. Gero, beste festa batzuetako antolatzaileak ikusi ditugu, gonbaratu diagu, harremanetan sartu batzuekin ta besteekin ta hola...

Bestalde hauzotegietan errezibitzea beste gisa batez ikusten dute orain; diotenez, hobe zatekeen bi egunetan egitea, taldeak larunbatean jin zitezen eta hauzotegian bertan lo egin zezaten «pauza zitzakeen problemengatik ere, bainan ere jendeen parte hartze handiagoekin. Animazioa ainitz zabalagoa egin zitekeen, beste medio batzuekin dudarik gabe, talde haiekin festa gehiago egin hauzotegian.»

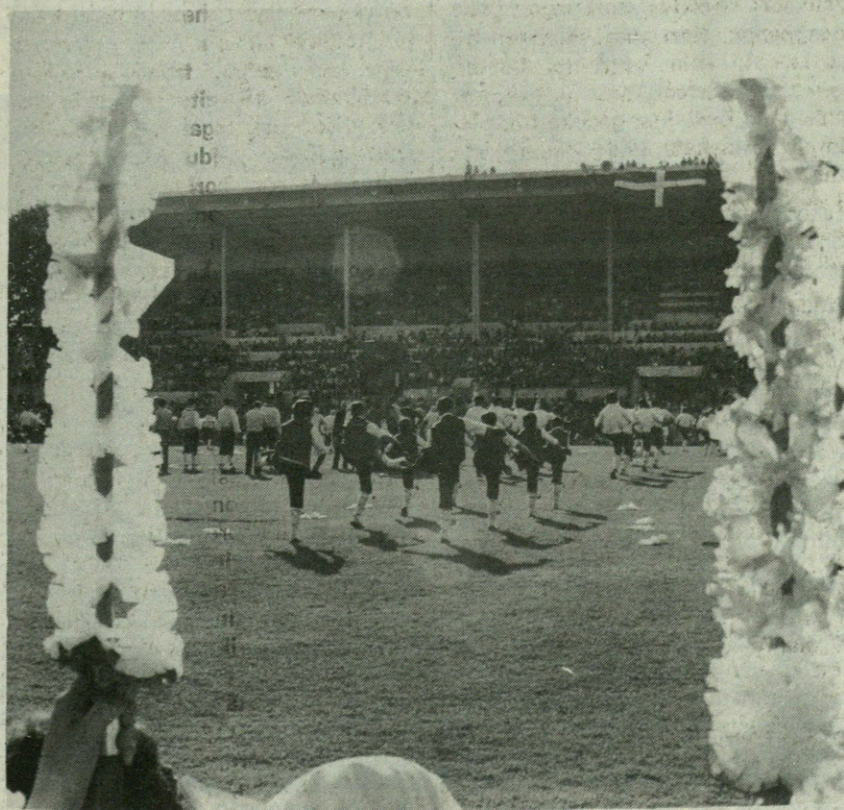
“milesker suprefetari”

Positibotzat dayzkate hegoalde-

koekin ukan harremanak «bainan oren bat eta erdiko elgarrikustez ez ditiagu harremanak sakondu ahal izan, aski azalean gelditu duk. Hala ere hauzotegian zailtasun frango bagenuela ikusi die, parte hartze eskasean (nahiz gazteek ongi erantzun duten) sentidu die. Bainan horren zinez konkretizatzeko berriz jin arazi behar genitizke, interesgarria lukek esperientzia berriz egitea talde berekin.»

«Uste diat jendeak onetsi duela izan den animazioa nahiz heien latsitasun igandekaria hautsia gelditu. Eta uste diat ere ongi izan dela jin ez direnentzat, biharamunean arazorik gabe pasatu dela jakin dutenentzat. Orain serenitate gehiagorekin ikusten ahal dituzte holako egun handiak, eta gisa hortako elgarretaratzeen debekatzea ez da batere beharrezkoa agertzen zeren eta hor frogatu bait dugu 20.000 pertsona izaiten ahal zela Baionan iskanbilarik sortu gabe. Eta jendeek ikusi dute hori. Suprefeta eskertzen ahal diagu, bere ez parte hartzearen bidez problemarik gabe iragan dadin eta egunak arrakasta ezagut dezan lagundu du.»

ASTEMA

IPARRALDEAN UDALDIK

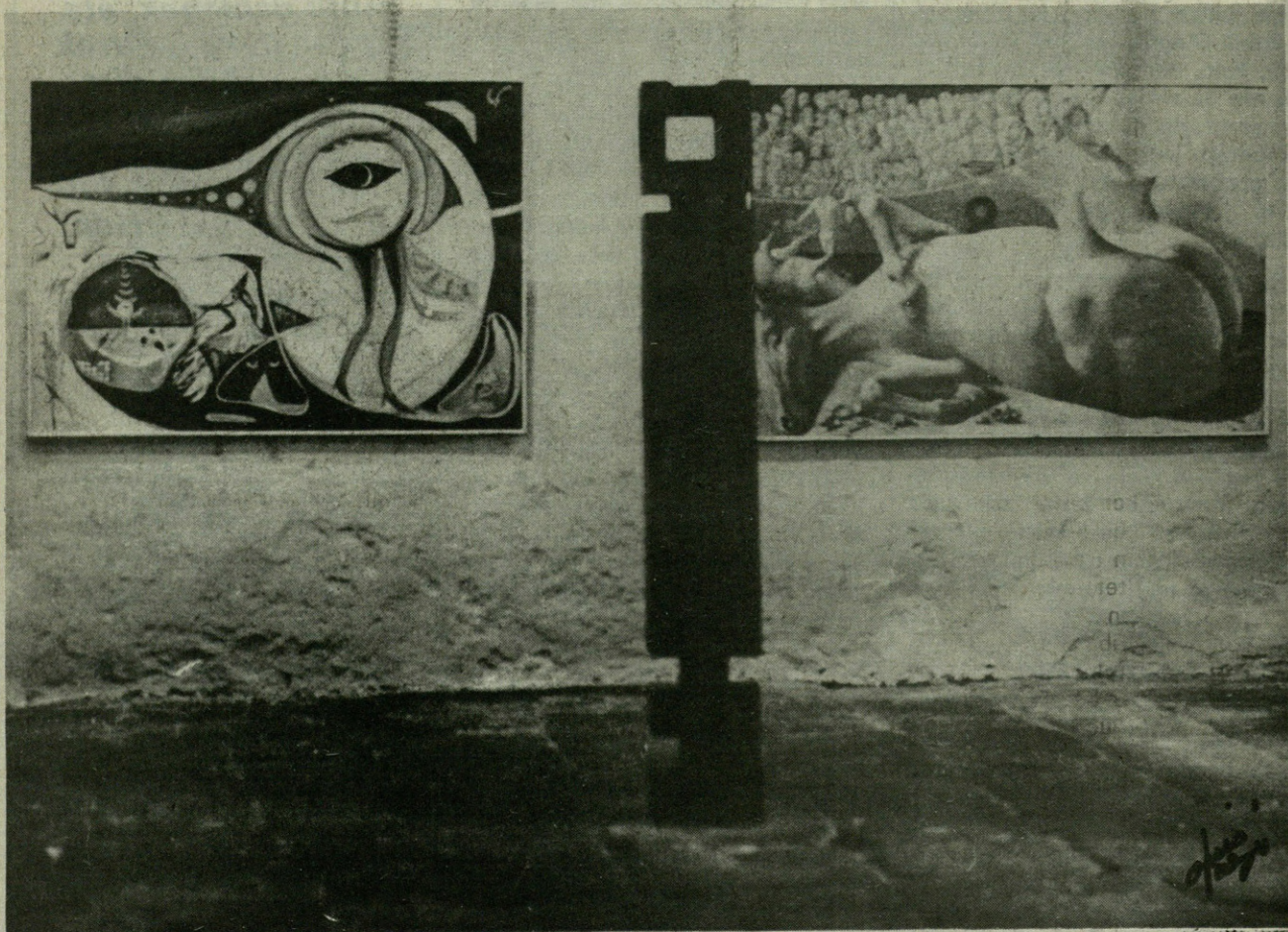
**Aurten ere,
SEASKAK prestatu
ditu Uda Lekuak.
Iparraldekoak dira
begiraleak eta neska
mutil gehienak, eta
Hegoaldeko haurrak
ongi etorriak dira
ere.**

**Etortzeko, euskaraz
ongi jakin behar dute
haurrek, gure Uda
Lekua euskaraz
ikasteko egina ez
delako, eginkizun
guziak euskaraz
egiteko baino.
Hona hemen
haurtengo txandak:**

- 6-9 urte arteko
haurrentzat, 23
egunez, Iholdiko
Goxa-lekun,
uztailaren 5tik 27ra.
Prezioa: 900 franko.
- 9-12 urte arteko
haurrentzat, 23
egunez, Behaskainen
uztailaren 5tik 27ra.
Prezioa: 900 franko.
- 6-12 urte arteko
haurrentzat, 23
egunez, Iholdiko
Goxa-lekun,
Abuztuaren 2tik
24ra. Prezioa: 900
franko.

Interesatuak
zaretenek, zuen
erantzuna lehen bai
lehen eman behar
diozue Seaskari, 8
rue Thiers, 64100 -
Bayonne, edo
xehetasun
gehiagorentzat
deitezazue Seaskako
Idazkaritzara, telefono
33-59-59.10.53.

segurako lardizabalen artea artearen barnean

Udaberri honetako eguzki bero eta argiaren pean, Segurako Lardizabal Jauregia dizdiratsu agertzen zen. Eguerdiko 11tan, Joxe Mari Telleria San Pedroren giltza baina handiago bat eskuetan zuela agertu zitzaigun. Etxe artistikoen itzalpean pasatuaz, jauregiaren alboko zuhaitz mardulen edertasuna aipatuaz, Lardizabalen harria eta egurra mirestu ondoren, eraman genduen eginkizunari ekiten diogu.

Kanpoko berotasunetik, barneko freskurara. Lurrean hezetasunak pixkatxo bat bustiriko harri handiak eta han-hemenka sapaitek zintzilik dauden argi xurien pean, kuadro eta eskulturak.

Ekainaren batean ireki zen Segurako Lardizabal Jauregian berrogei artisten lanez osaturiko

erakusketa mardul bat. Erakusketa honek, «Euskal Artea Gaur» izenburua daramaki.

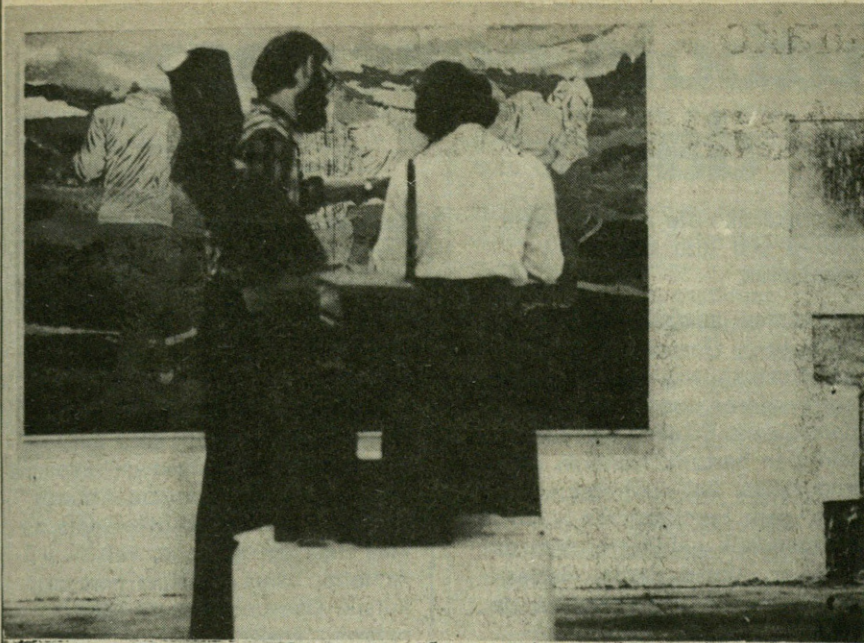
Goiherrin, maila honetako azken erakusketa, Ataunen Joxe Miel Barandiarani omenaldia zela eta, 1973. urtean egin zen. Ormaiztegin ere, bi urtetan arte erakusketak egin diren arren, kantitatez behintzat, txikiagoak izan ziren. Eta oraingoan segurarrak animatu dira.

Noski, segurarrak inizatiba hau edukitzeko nolabaiteko arrazoiak eduki dituzte: Joxe Mari Telleria, herriko semeak, arlo honetan lan egiten du eta honen presentziaz animatu ziren. «Herriko jaiak zetortzela eta, antolatzaileek nere obren erakusketa bat eratzea pentsatu

zuten. Ideia hau neri agertu zidatenean, Euskal Herriko artisten erakusketa antolatzea hobea izango zela adierazi nien eta horrela, proposamena onartu ondoren, lanean hasi nintzan», dio Joxe Mari Telleriak.

Lanaren fruituak hor daude. Gipuzkoa, Bizkaia, Araba, Nafarroa eta Lapurdiko pintore eta eskultoreen obrak denen ikusgai daude. «Iparraldetik gehiago ekartzea gustatuko litzaiguke, baina aduanako arazoak nahiko larriak izaten direnez, Sistiagarenarekin bakarrik gelditu gara» esanaz jarraitzen da.

Euskal Herrian azken urte hauetan erakusketarik egin ez denez, artisten ikuspegi edo eritziez galdetu genionean, hau erantzun

zigan: **«denak konforme zeuden»**. Baina sarritan, horrelako erakusketak egin ohi izan direnean, normalki zerbaitetarako dirua ateratzeko egiten ziren —ikastolak, gau eskolak, etabar—. Gauzak horrela, artisten batek, oraingo hau ere helburu berdinekin zela pentsatu omen zuen. Artea, bere errealitatea erakusteagatik bakarrik kaleratzea ulerkaitza

izatera iritsi bagara, argi dago, maila honetan pauso handirik ez dela eman eta artistak betikoan jarraitu beharrean aurkitzen direla.

Kultur mailan erren dabilen herri honek, alor batzuk nolabait konprenitzen baditu ere, pintore eta eskultoreen mundua ez du inondik konprenitzen, mundu horren

errealitatea ez du ezagutzen. Dena den, segurarrak Lardizabalera inguratu dira eta barnean dagoena gogoz ikusi dute. **«Jendeak interes handia jarri du, hau zer da, beste horrek zer agertu nahi du, jendeak jakin nahia agertzen zuen»** zigan Joxe Mari Telleriak. Eta ondoren, irrifarra ezpainetan zuela, bati baino gehiagori hasieran ziri ederrak sartu ziela ere aitortu zigan: **«Hori, hori motel ikastolatik ekarri diagu»** esan omen zien gazte batzuek erakusketako obra batengatik galdetu ziotenean.

Erakusketaren kalitateari dagokionez, nahiko ona dela esan behar. Pintore askok ezagunak diren obrak jarri badituzte ere, berriak badaude eta batzuk benetan ikusgarriak ere bai. Nola ez, beti bezala gauza bitxiak ere ikus daitezke eta kasu bat baino gehiagotan lanen batzuek ulertzeko, topiko, imajinazio, errealitate eta denetik pasatu beharra dago, gauza seriooki hartzen bada, norbaitek adarjotze ederra dela pentsa dezake. Baina artea, artea da eta hor gauza guztiak sartzen dira.

Sanjuanak arte erakusketa irekia dago eta horrelakoetarako aukera handirik izaten ez denez, artearen barnean artea ikustera joateak pena merezi du, Lardizabal jauregia ezagutu eta barnekoa ikusi.

L. AUZMENDI

nafar futbola osasunez dago

«Nafarroa Euskadi da» oihuaren abertzale gartsuenek eta «Navarra foral y española»-ren navarrista buru-gogorrenak bat egin dute. Beren oihua bat bakarria izan da, milaka ahots baina tonu bakar bat.

Mirakulua izan da; eta mirakuluaren egileak izen euskaldun bat, goitik beherakoa, du: Osasuna. Oraingo hontan, abertzaleek gol eder bat sartu diete etsai amorratu horiei: Osasunaren borrokarako oihua euskarazkoa izan da: Bat, Bi, Hiru, Lau, Osasuna, Gora! Euskarazko oihu bat sekulan Iruñean ezagutu den herri mobilizapen haundienean. Eta ez dezagun ahaztu han urtero Sanferminak direla.

Hemendik hiru hilabetetara, besterik ez, hiru ekipo izango ditu Euskadik Lehen Dibisioan. Bata, ingeles izenekoa: Athletic; bestea, monarkia kutsu aristokrata batekin, Real; eta hirugarrena. Harritzekoa da, baina bere euskalduntasuna dudatan jarri duen probintzia bakarrak bat egin du bere futbol izena duen ekipoarekin: Osasuna.

Hamazazpi urte luze luzeren ondoren, harutz honera triste ibiliz Bigarren eta Hirugarren Dibisioetan, azkenik Lehen Dibisiora itzuli da. «Mirakulu» honek sekretu bakarra du: bertako futbolariak zaindu, «harrobi» deritzana mantendu, hain zuzen. Oraingo hontan ez da Madrildik

zein ekarriko ote zuen zaí, alde batera utzi ditu isilpeko maniobrak.

Futbolariak sortzeko «euskal era»-k bultzatu du Osasuna gorantz. Hau garbi uzteko zera esan behar da, entrenadorea ere etxekoa izan dela alegia. Etxekoa bai, baina kontutan harturik hasieran gizon yugoslaviar bat kontratatua izan zela, gero burokraziaren arazoengatik gelditzerik izan ez zuelarik. Alzate, Baroja idazlea gogora arazten duen deitura, da ekintza aipagarri honen egilearen deitura.

Hau esan ondoren, sektore abertzaleek beren aldeko egoera dutela aurrean pentsa zitekeen. Jendetzak eragiten duen fenomenua denez gero futbola, integrazioaren aldeko lorpen bat litzatekeela.

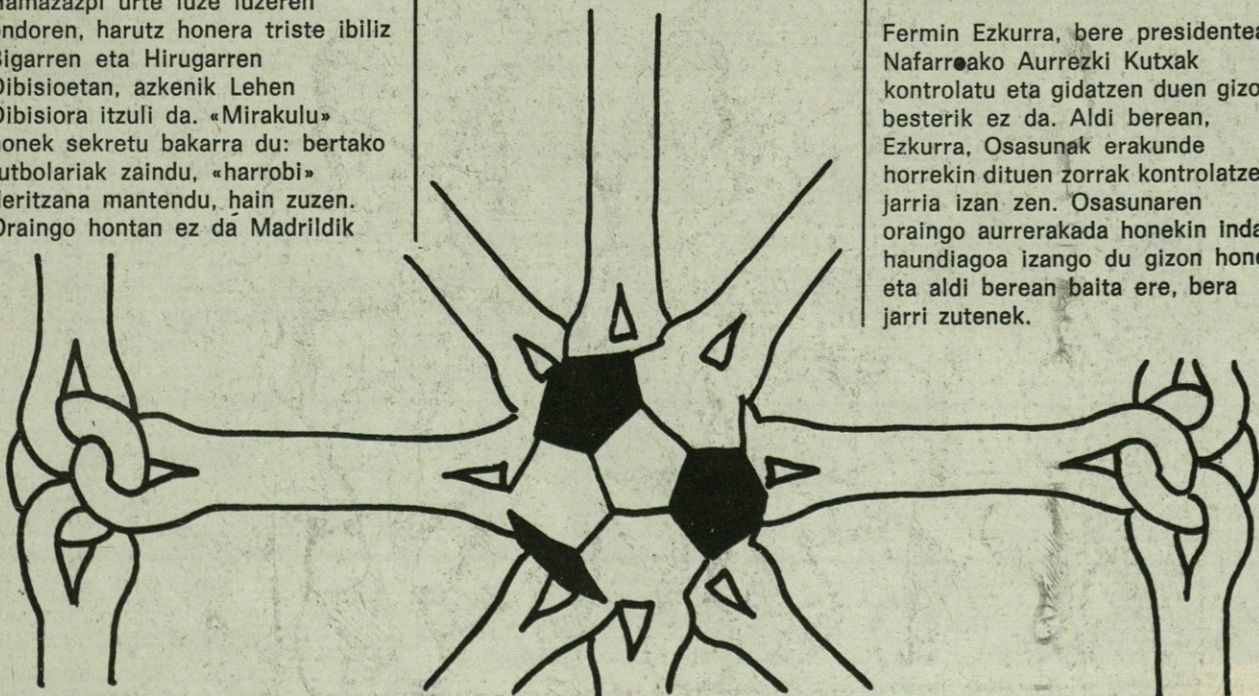
Tamalez, horrela pentsatzea gehiegikeria litzateke. Nik uste, Nafarroan norberak bere erara sentitu eta bizi du garaipena eta jaia. Hala gertatzen da Sanferminetan. Batzuek beren ideia eta usteak dituzte, eta

besteek kontrakoak, baina jaiok denen gauza dira, batzuen eta besteena, euskal kontzientzia izan ala ez.

Egia da, «El Sadar»-en agertzen dira ikurriñak —batzutan txistu egiten diete zenbait sektorek—; eta «Ya somos tres, sólo falta el Alavés», oihukatzen da. Edo are gehiago, gehienek kontutan hartu ez duten gauza bitxi bat: Real, «la» Real da; Athletic, «el» Athletic; baina Osasuna hori da, hutsik: Osasuna. Seguru asko, nafarren euskal subkontzientzian idatzita dago «Osasun-a»-ren azken «a» hori, euskal artikulua mugatua dela, eta ez dagoela beste artikulurik jarri beharrik.

Hala ere, indar haundiagoa duen fenomenurik gertatu da: garaipen honek izugarritzko laguntza egiten dio oraingo Osasunaren buruzagiei, eta beren politikari noski. Eta berauen politika, esate baterako, Euskadiko Seleziorako eskatutako futbolariak joaten ez uztea da. Hau azpijoku maltzurra besterik ez da: politika egin «politikan ez sartzeko».

Fermin Ezkurra, bere presidentea, Nafarroako Aurrezki Kutxak kontrolatu eta gidatzen duen gizona besterik ez da. Aldi berean, Ezkurra, Osasunak erakunde horrekin dituen zorrak kontrolatzeko jarria izan zen. Osasunaren oraingo aurrerakada honekin indar haundiagoa izango du gizon honek, eta aldi berean baita ere, bera jarri zutenek.

Osasunaren oraingo buruzagiak izan ziren García Verdugo entrenadorea jarri eta mantendu zutenak. García Verdugo, eskubitarra, Fuerza Nueva-ren pentsakeraren kide dena. Bere burugogorkeriak arazo latzak ekarri zituen bera eta zenbait futbolariaren artean. Abertzale pentsakera bereganatu duten jokalariekin hain zuzen.

Hala ta guztiz ere, «aislacionismo»-aren aldeko politika hori zailagoa izango da hemendik aurrera. Izan ere, epe motzean behintzat, zail egingo zaie Osasunako jokalariei Espainiako selezioaren parte hartzea. Eta beraz, nazioartekotasuna lortzeko Euskadiko selezioa izango dute bide bakarra. Jokalariek —eta beren alde agertuko diren futbolzaleek— ez dute onartuko Athletic eta Realekoek egin dezaketena ez egitea. Orain arte, Osasuna Bigarren Dibisioan zegoela, testimonial antzeko mesedea izan zitekeen ekipo horren futbolariak Euskadiko

Selezioan sartzea. Orain aldiz, Lehen Dibisioan dagoela ia, ez da horrela gertatuko, eta noski, Selezioan jokatzeko asmoa izango dute Osasunakoek.

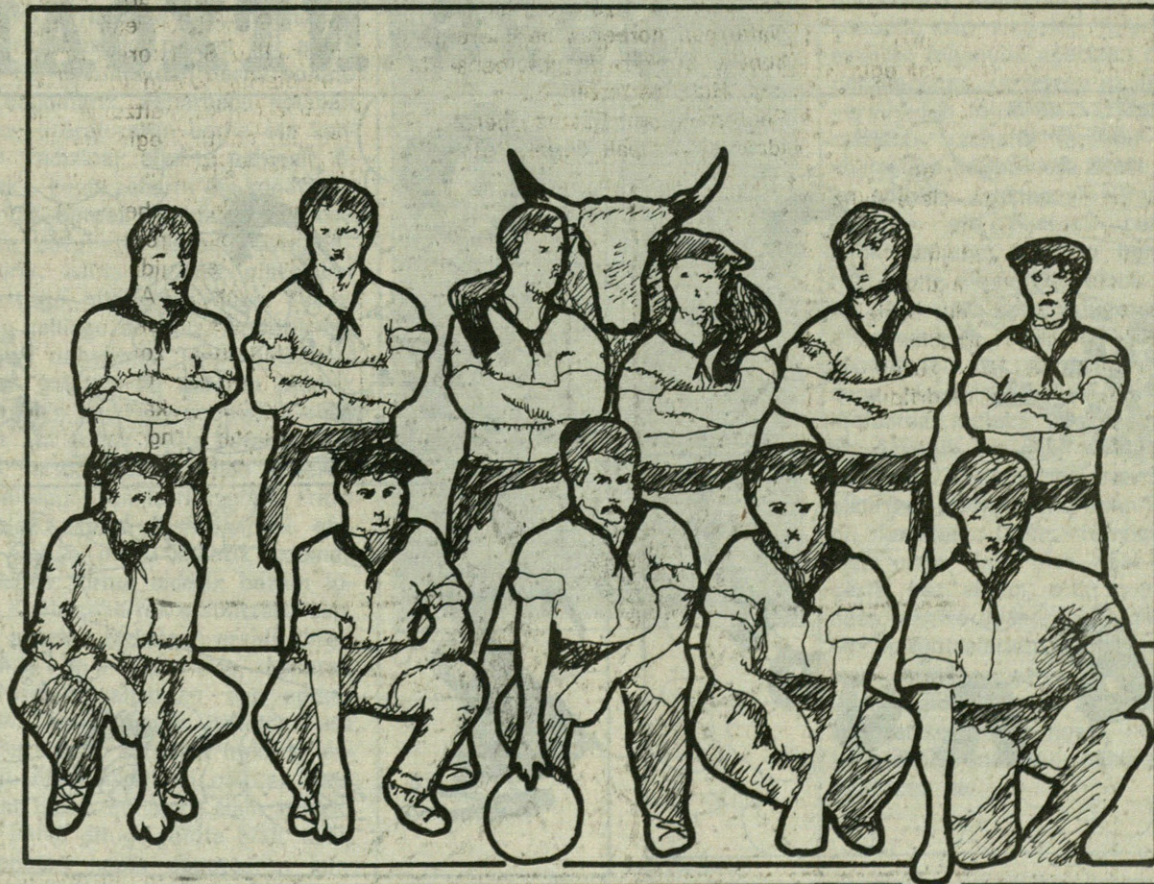
Euskadiko Selezioan parte hartuko duten jokalariek dirua eskuratuko dute. Aurrerantzerako asmo hori dute Selezioaren partiduen antolatzaileek behintzat. Hau dela-ta, Osasunakoren bat deitua baldin bada eta ez bazaio parte hartzen uzten, kaltegarritzat joko du bere buruzagiaren jokaera.

Athletic edo Realaren joateak —Iruñeara—, giroa berotuko du biziki, baina bestalde, probintziak elkartzeko bidea ere izango da. Navarristen ikuspegi hori —«nafarrek Euskadikoen kontra jokatzeko dute»— barregura ematekoa da gaur ia. Hau gutxi balitz, Kubala eta Portaren selezioak eragin haundirik ezin du ia inon sortu, ezta Espainiazale amorratuena diren sektoreen artean. Bada hala ere arazo bat: Euskadiko Selezioaren regularitate eta partidu ezak.

Dena dela, kontutan hartu beharrekoa da Osasunaren «aislacionismo»-aren aldeko joera hori berria dela, Del Burgo, Aizpuri eta beste zenbaitzuren eraginpean sortua. Hizkuntz joko maltzurak beti izan baziren ere —«Federación Vasco-Navarra», «Campeonato Vasco Navarro»—, Nafarroako kirola Euskadiko beste probintzienarekin batera abiatu eta joan da beti. Nafar futbola, Bizkaia eta Gipuzkoakoa baino beranduago sortua, bi probintzi hauen futbol-federakuntzen itzalean gorpuztu zen. Osasuna, Oberena, Anaitasuna, Beti Onak eta beste hainbat izenek garbi agertzen dute navarristen burugogorkeria.

Beti ere, Osasunarekin Nafarroak irabazi du. Hala ere, Nafarroa konprenitzeko bi ikuspegi daudenez, Osasunari dagokionez ere gauza bera gertatuko da. Edo auskalo, futbolak gainditu egin du dikotomia hau: NAFAR FUTBOLA OSASUNEZ DAGO.

GORKA REIZABAL

ilunpetik mintzo naiz

Ai ene joaneteak! Ez nuen uste hain behetik ibili behar genuenik. Gogorra da behera behar hau! Gogorra, gero, gure arteko itsukeria intransijentea! Gogorra, hitz batez, amildu garen amildegira amildu behar hau!

Bihotzak eta sentimendu politikoak traizionatu gaitu.

Traizionatu du ezker aber-tzalea. Erdi Haroko juezen ezpatekin iraultza egin nahi izatea, izan ere, ez da astakeria txikia. Ikusi gabe ezin da sinetsi gure arteko askoren joera derrotista; biderik irekitzen ez ahalegin-du eta ia denak isten ari zaizkigula ohartzean, burua makurtu baino lehen, lehia-tilaz jokatu nahi izan sozia-lismoa eta gainerako helbu-ruak lortzeko. Eta, jaunak, sozialismoan ate nagusitik sartuta ere bada problema-rik, zirristuen posizio aben-turistei nola edo hala eus-ten lehiatu gabe.

Nik ez dut esango iraultza-zen bidea arrazoiaren bi-dea denik. Baina esango dut, eta argi eta garbi gai-nera, sozialismoaren bidea ez dela utopisten bidea. Hauziak ez du zalantzarik eskaintzen: utopiak prole-

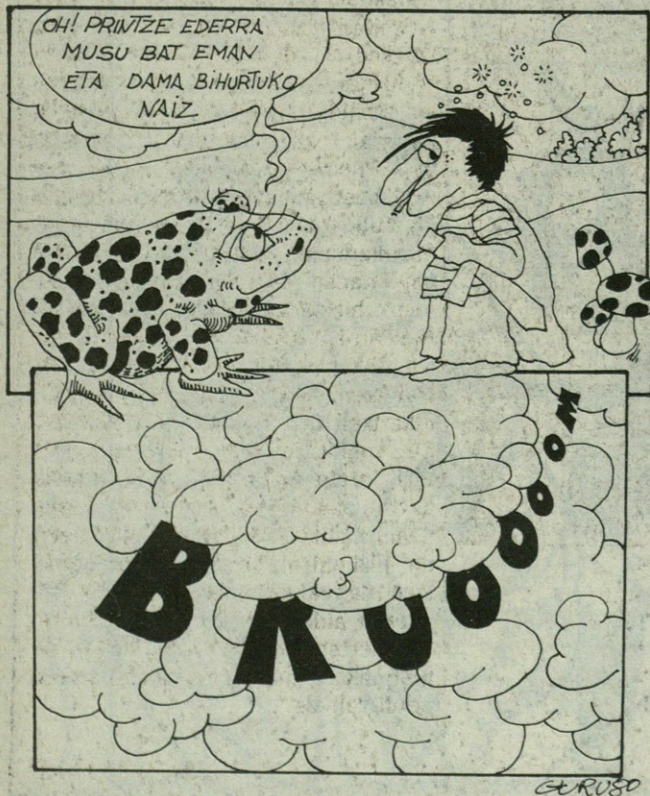
talgoarekin duen lokarria, burgestipiarekin eta, orohar, klase eta kapa sozial ge-hienekin eduki lezake. Gure arteko aita santu eta bere apaizek bakarrik joka leza-kete, beraz, utopisten kar-ta, independentzia eta so-zialismoa aldarrikatu eta zernahi egiteko. Ideologia utopistaren kartapean gau-rregun dagoen eduki bur-gesa, inork ezin du ukatu. Inork, noski, karta horiek hankaz gora jartzeko habi-litatea duenak. Ezin da ge-hiegi eskatu, arazo honetan. Bestalde, kontua ez da gau-zak konsziente ala inkons-ziente egiten diren jakitea, gogo onez ala txarrez, bi-hotz beroz ala hotzez, kon-tua emaitzetan neurtzen da.

Euskal Herrian sentimen-du politiko zorrotz bat er-netu izan da azken urte hauetan. Eta badirudi gure arteko iraultzaile asko sen-

timendu horretaz liluraturik, iraultza-zen ateetako estra-teria aplikatzen salatu dela. Are gehiago: sujeta hauek ez dira oraindik ezertaz ja-betu, aparatu errepresiboaren presentzia izan ezik. Inor Lourdesko Ama Birgi-naren aurrean egon ohi den erara daude hauek politika-ren aurrean; begira eta su-dur puntarik ezin ikusi, nork «bere» errezo utopikoetan sinetsi ezik! Hori da gure egoera. Hori da gure dok-trina (bidebatez, diodan, doktrina horrek ez duela zer ikusirik marxismoarekin eta, ondorioz, sozialismoarekin). Sentimendu politikoak bere «lekua» dauka eta ezin da hortik atera; ateraz gero, gertatu zaiguna gertatzen da, praktika politikoak, des-madre guztien praktika bi-hurtu dugula.

ILUNPETIK

SORGINTXOAK

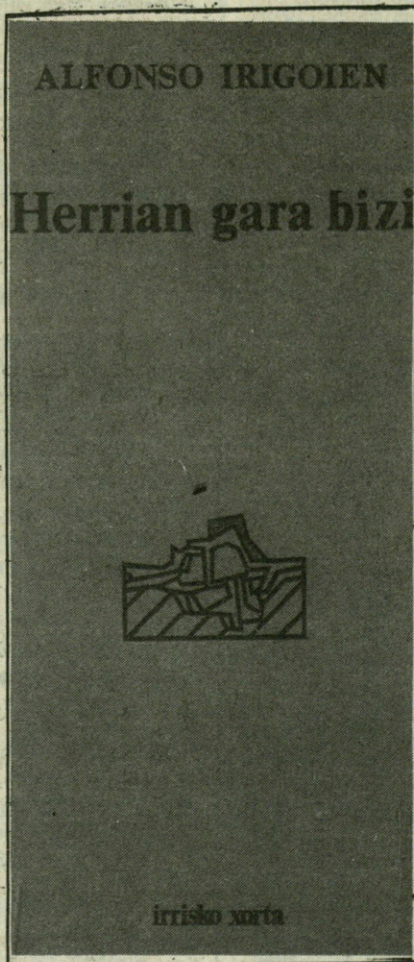
alfontso irigoienen soneto eta koplak

Leopoldo Zugaza editoreak bere **IRRISKO SORTA** aspaldidanik ahaztuta zuela bazirudien ere, laz argitara eman zituen bi poema liburu berri: Alfonso Irigoienen **Herrian gara bizi** eta Polikarpo Iraizozen **Kristo gure Jauna eta andredena Maria**. Azken liburu honetaz ez dakigu lortu nahi izan den gauza sonetoz idatzitako kristauikasbide bat egitea izango den, baina ez dabil horretatik oso urrun. Hala ere, ez gara gaur liburu honetaz arituko, Alfonso Irigoien liburuari buruz esango ditugun gauza batzu aplikak dakizkion arren.

Herrian gara bizi liburuan oso nabarmen azaltzen da bere estrukturatzea elementu nagusi bezala. Hain zuen ere, agertzen diren poemai lotura ematen dien elementua, poemak kanpoko forma eta distribuzioa da. Liburuaren edozein orrialde —bat ez ezik— irekitzen bada, ezkerreko orrialdean kopia zaharren antzera egindako poema bat aurkituko da, eskuinekoan berriz soneto bat dagoelarik, beharbada nolabait euskal literaturaren barne eta kanpoko tradizioak elkartu nahiean. Bi hauek —kopia zaharra eta sonetoa— beti gai bereaz eginda daude, oso lotura estu eta kurioso batez elkarturik, baina honetaz piska bat geroxeago hitzegingo dugu, zehaztasun gehiago emanaz. Azaletik begiratzuz nabaritzen den batasuna, erabat galtzen da gaiaren aldetik begiratzuz badiugu poemak. Gaiak, nahiz eta denak lojika beraren barnean sartuta dauden, oso ezberdinak ditugu: giza larritasunak, arazo sozialak, natura, filosofialdiak, etabar. Beraz, mami aldetik poemak ez daude forma aldetik bezain lotuta. Kopia zaharrak erabiltzerakoan, gure ahoko tradizioan erabili diren teknikak ongi jaso ditu, haseran naturarekiko aipamen bat eginaz etabar; baina kopia bakoitza eta ondoan duen sonetoa irakurri ondoren, bada harritzen gaituen gauza bat baino gehiago. Hain erlazio estu batez ditugu lotuta biak, ezen gehienetan kopia sonetoaren aur-

kezpen bat besterik ez bait da, askotan gaia aurkeztu ezik hitz berak errepikatzen dituelarik. Oso errekurtsio interesantea gertatzen da benetan.

Orain arte egin duguna deskripzio formal eta aseptiko bat besterik ez izan arren, —eta oso inperfektoa, bai—, ezingo genuke artikululu hau bukatu zenbait gauza alpagarri esan gabe. Berez poesia forma bat aukeratzeak (sonetoa, bertsoak, bertso libreak, etabar) derrigorrez beste estilozko ondorioak ekarri behar ez dituen arren, honetan argi eta garbi plantelamendu formal akademiko horiek —nolabait deitzearren— espero zitekeen galaren tratamendu berezi bat dakarte dudarik gabe. Neurriak eta puntuak duten balioa —ukaezina bestalde— alde batetara uzten badiugu, poemotan nabaritzen den poetikak oso bereizgarri konkretu batzuk ditu. Lehenik, oso sinboloji teluriko eta askotan ingenuoa agertzen da. Ikus dezakegunez, «erretzen ez den sua» «ermitadun tontorra» «urrezko zilarrezkoa» «zuhaitz lerdana tente» «haizetara begira» eta beste hamalaka adibide egokiagoak. Bigarrenik, neurriak eta puntuak behartzen duen neurrian, egokitu behar horrek beste elementu batzuk dakarzi; gutxi gora behera batetan labur ditzakegunak: estilo uniforme eta espontaneo bat sortzearen ezintasuna, hizkuntza komeni den aldera moldatuz, inolako jarraitasunik gabe. Azkenik, eta esan diren gauzak, tratatzen diren gaien mamiarekin elkartzen badira, zera esan dezakegu konklusio gisa: **Herrian gara bizi**, orain dela urte aski egokia gerta bazitekeen ere, gaur egunean, nahiko desaproposa gertatzen da; hizkuntzalarientzat interesgarria izan daitekeen arren, literatur balioaren aldetik —eta hau iritzi erabat pertsonala da noski, honek dituen akats guztiez— nahiko eskas gelditzen da.

“ortzadar”

folkaren sustrai bila

Badakigu, jakin, euskal diskek ez dutela behar adinako zabalkunderik, eta ondorioz bertako zenbait talde, musiko eta kantari ezezagun gertatzen dela gure artean. Horrelako zerbait gertatu da Iruñeko «Ortzadar» taldearekin —1975ean jaioa, hurrengo urtean atera zuen lehen diska— eta hain zuzen horixe izan da gure lehen galdera.

Z. ARGIA. — Ba oraindik jendea ez da askorik enteratu zuen diskaren kaleratzeaz. Agian disketxeak montaia haundiegirik egin ez duelako edo...

MANOLO. — Bueno, egia esan montaje publizitariorik ia ez dago. Etxe txiki bat baita, ezagutzen duzue... ez dago egoera ekonomiko oso onean. Publizitatea, gainera, beti jaialdien bidez egin izan da, eta gu hor izorratu xamarrek gabiltza.

Z. A. — Kantaldirik egiteko asmorik ez al duzue?

MANOLO. — Uda partean, agian. Eta hori soldadu dagoen bat bista arazoengatik libratzen bada. Tomas berriz soldadu joan berria da, Humbertok Bilbon egiten du lan... Gaizki xamar gabiltza.

Z. A. — Izen bereko dantza taldearekin ba al duzue zerikusirik?

MANOLO. — Bateratsu hasi ginen abeslariak eta dantzariak. Baina gero talde bakoitzak gure bidetara jarraitu diogu.

Z. A. — Zenbatek osatzen duzue taldea?

MANOLO. — Diskoan lan egin dugunak bost gara.

Hemen gauden hirurok eta falta diren biak: Kutxo, donostiarra, Lleidan soldadu dagoena eta nere emaztea. Beste jende batek ere hartzen du parte, Peio Gereñok adibidez, konponketa aldetik; Melillatik etorri berria. Sortu ginenetik nahiko aldeketak izan dugu: batzuk sartu, besteak irten.

Z. A. — Norenak dira konponketak?

HUMBERTO. — Denetik dago, batzuk gureak eta beste batzuk Peiorenak.

TOMAS (orain hitzegiten du lehenengo aldiz). — Gehienak gureak dira. Peio soldadu joan baino lehen materiala bagenuen eta geroxeago sortu zitzaigun diskoa egiteko ideia.

Z. A. — Nondik atera dituzue kantuak?

MANOLO. — Gehienak Azkueren kantutegitik, bat edo beste kenduta. Bat, esatebaterako, Baionako Museoa bildua da, Peregrinoen kantua.

TOMAS. — Abesti hori Aita Riezuren «Nafarroako euskal kantu zaharrak» liburuan aurkitu nuen. Hortik Azkuerengana jo nuen eta gero Irigarairengana; honek Maulen erromesen kantu eskuizkribu bat aurkitu zuen. Daramatzen izkribuetan miatu ondoren, musika frantses bati erantsi genion. Eskuizkribuetan, gainera, oso argi adierazten du «Reveille vous kantuaren aldearen gainean». Orduan gogoratu nuen abesti hori, Malicorne talde frantsesak kantatzen baitu.

MANOLO. — Funtsean, argitaratutako kantutegi guztiekin egiten dugu lan. Hala ere, Azkuerena jotzen dugu garrantzitsuen bezala eta hura da gehien landu duguna.

Z. A. — Eta nola iritsi zarete arreglo horietara?

MANOLO. — Horretarako lehenik tresnetaz hitzegi beharko genuke. Dena dela, abesti bat aurkitzen duzunean soil-soilik aurkitzen duzu: orduan konponketak egiterakoan faktore asko ukan behar duzu kontutan, nongoa den, jatorrizko herrialdean nola kantatzen den, abestiaren testuingurua...

TOMAS. — Moldaketak doinuaren eskalaren arauera ere badaude. Zenbait musika tresnak ezin du kantu hau edo bestea jo, bere ahalmenaren gainetik

ORTZADAR

dagoelako. Horrela, kasu bakoitzean tresna batzuk berez baztertuak gelditzen dira.

Z. A. — Dena dela, badaude zuen diskan Euskal Herrian sekulan entzun ez genituen tresnak. «Dulcimer» delakoa adibidez.

TOMAS. — Bueno, diskan ez da dulzimerrik agertzen, agertzen dena zitara da, aski eboluzionatua. Dena dela zitara ere gure musikan balido dela derizkiot, edozein ikonografiatan agertzen baitzaigu.

HUMBERTO. — Iruñeko katedralera joan besterik ez dago.

TOMAS. — Europa osoan zehar erabiliak izan dira tresna horiek. Frantzia, horrela, dulzimerrak bizirik dirau. Beste herrialde batzutan, berriz, txistua, hiru zuloko flauta, erabat galdu da, antzina oso hedatua egon zelarik.

MANOLO. — Zuk kuestionatzen duzuna, ordea, beste hau dela uste dut, ea erabiltzen ditugun tresnak jatorrizkoak diren alegia.

Z. A. — Bo... hori legitimitate arazo bat izango litzateke. Nik galdetzen nuena, ordea, zera zen, ea zergatik aukeratu dituzuen tresna konkretu horiek, gero armonizapenak horien arauera mugatzen direlarik, eta tresna horiek, gainera, Euskal Herrian oso gutxi ezagutuak izanik.

TOMAS. — Edozein tresna da egoki lehendik erabilia izan bada. Orain, dulzimerraren ordeztu zitara zergatik hartu dugun, ba eskurago geneukalako.

HUMBERTO. — Autoktonotasunaren edo jatorritasunaren arazora gatoz. Egiaz, musika tresna bat ez da normalean leku batekoa. Europa osoan jo da orotarik. Gertatzen dena zera da, gero herri batek, gorabehera askoren bidez, tresna batzuei nortasun zehatz bat eman diela. Horrela kornamusak gaur egun zeltarren agerkari tipiko dira; baina hemen ere jo ziren eta eslavotarrek oraindik erabiltzen dituzte. Hemen hiru zuloko flautak —txistu, txirula— gureagotu genituen, baina lehengo mendean Bretanian jotzen

zitutzen eta Espainiako zenbait lekutan oraindik ere erabiltzen dira.

MANOLO. — Ikusi genituen Irlandan txistu eta ttuntuna jotzen ingeles batzuk, eta gure oso antzera egiten zuten.

TOMAS. — Arazoa tresnak aplikatzerakoan sortzen da. Txistuarekin, xirularekin ez dago arazorik. Baina badira XIII mendean erabiltzen ziren tresnak eta galdu zirenetik orain arte tarte bat dago. Orduan, zer nortasun eman tresna horri, hor dago arazoa.

HUMBERTO. — Eta lehen aipatu duzun zelta edo erdieuropear kutsuari lotuz, ez ahaztu gure musika askoz europeagoa dela mediterraniarra baino. Lehendik gure musikak badu zerikusi franko zeltarekin, eta gainera gero lehendik antza duten doinuei han irauten duten baina hemen galdu ziren tresnak erasten badizkiezu: kornamusa, zarrabetea...

MANOLO. — Erreakzio bat baita. Musika latinoarta sartu digute alderdi guztietatik, eta aztarrikatzen hasten bazara, berriz, konturatzen zara gure sustrai latinoak minimoak direla. Eta jendea harritu egiten da. Jende horri ordea esan behar zaio gure musika ez duela ezagutzen.

TOMAS. — Zerikusia, gainera, ez da zeltekin bakarrik. Zarrabetea (zampoña) Italian eta Okzitanian ere jotzen dute. Neri snob deitzen badidate, ez dut horregatik konplexurik. Aita Donostiaren kategoriko musikariren lanak hor daude.

HUMBERTO. — Kantutegira jo behar da, bai. Guk ez dugu ezta erritmo bat ere aldatu. Musika tresnak erantsi bakarrik.

Z. A. — Hala ere, instrumentuen jatorritasuna alde batera utzirik, doinu bati tresna batzuk erasterakoan, aukeraketa egiterakoan, zertan oinarritu zarete?

TOMAS. — Lehenik, tresnak berak agintzen ditu. Doinu batzuek ezin baitute ametitu zenbait tresna, bere izakeragatik.

HUMBERTO. — Tresna bakoitzak ditu bere mugak, eta horri egokitu behar zatzaio. Kornamusak, orduan, Landetan —Frantzia— jotzen duten moduan hainbesteko posibilitateak eskaintzen dizkizu (eskuekin seinale eginez). Noski, haiengandik ikasi behar duzu, berak baitira gaur egun gure inguruan erabiltzen duten bakarrak.

MANOLO. — Eta gero, noski, ezin duzu ahaztu euskal musikarekin lan egiten baduzu ere gero leku askotakoa entzuten duzula: zeltiarra, okzitaniarra...

HUMBERTO. — Soinu hori ez da ez urtebeteen ez sei hilabetetan lortua; 74.etik honuntza lortua baizik, musika herrikoia lantzearen poderioz.

Z. A. — Ez duzue akordeoirik erabiltzen.

MANOLO. — Oraingo ez. Eta erabil dezagun egunean ere ez da izango konbentzionala, diatonikoa, trikitrixan erabiltzen dena hartuko dugu, gure musikari askoz ere hobekiago egokitzen baitzaio.

HUMBERTO. — Taldean trikitrixa jotzen dakien inor ez badugu... mugaketa hortxe duzu. Dena dela, hortan ere prestatzen ari gara.

Z. A. — Ze espazio betetzea espero duzue Euskal Herriko musikagintzan?

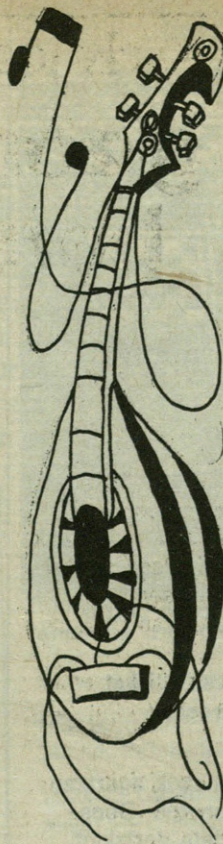
TOMAS. — Herri musikarena, orain arte inork bete ez duena. Herri musika aipatzen duten diska gehienetan horixe da gutxien egiten dutena. «Herrikoi» hitza ekibokoa da: Herriak musika txar bat maita dezake. Musika tradizionala esatea nahiago dut, herriaren musikaren bilduma baita, Herri hontako jendearen pentsakera isladatzen baitu.

Nere iritziz orain ateratzen dituzten kantuek ez dute Herriko sentipena, nortasuna ongi adierazten. Hartzen duzu kantutegi bat, Donostiarena adibidez, eta herriaren izpiritua, sensibilitatea ikusten duzu. Hori da musika tradizionala.

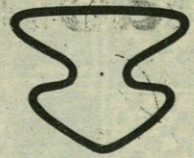
MANOLO. — Euskal kanta berriaren hastapenetan protesta musika egin zen, gizarte arazoei lotua. Hortik musika «moderno» dei genezakeen hortara salto bat eman da, baina euskal musikaren oinarriak hartu gabe. Horrela, tartean hutsune bat gelditu da.

HUMBERTO. — Hemen ez da eman jarraipen bat musika tradizioaletik modernora, Herri anglosajoieta eman den bezala: hor musika moderno bilakabide logiko baten ondorio da. Hemen, ordea, musika tradizionalak ez du bere bilakabiderik jarraitu. Hori gerta dadin, noski, gure gaurko musika herrikoia sor dadin, lehengoa nolakoa izan zen ezagutu behar.

ARTASO

HOTS!

EUSKAL HERRIAN EUSKARAZ taldekoekin harremanetan jarri nahi duen edonork Donostiako 789 postakaxara jo dezake hemendik aurrera.

Oiartzungo **AURTZARO** ikastolak, 2 irakasle behar ditu hurrengo ikasturterako. Bat **OHO**ko lehenengo etaparako eta bestea **OHO 2gn** etapan zientzia alorretarako eta esperientziduna.

Interesatuak dei bezate telefono hontara: 355941, arratsaldeko 3,30 tatik 5,30 tara.

DONOSTIA ALA INGURUKO IKASTOLAREN BATETAN lan egiteko eskaintzen dira alde batetik magisterio titulua eta ikastoletan lau urteko esperientzia duen andereño bat eta bestetik pedagogian lizentziatua eta irakaskuntzan hiru urtez aritu den mutil bat.

MOTOZIKLETA BAT, Peugeot-104, laranja kolorekoa, lapurtu dute Donostiako Euskal Herria kalean. Norbaitek aurkituko balu dei beza 428990 telefonora.

Ordiziako Udaletxeak itzultzaile bat behar du. Hilaren 14ean izango da azterketa.

Baldintzak eta xehetasun gehiago jakiteko, dei Ordiziako udaletxera; tel. 88 18 16 Mertxe Aranburutaz galdegina.

ORTZADAR

els joglars

laetius: gizonaren garai berria

LAETIUS — Els Joglars

Aktoreak: Bartzelonako: Anna Barderi
Menorkako: Carme Periano
Menorkako: Pitus Fernandez
Gironako: Domenech Reixach
Valentziako: Antoni Vicent Valero

Argiaren arduraduna, Ricard Martinez
Soinu sistemaren arduraduna, Jordi Costa
Eszenografia, Albert Boadella
Eszenografiaren zertzailea, Josep M.ª Ibañez
Zuzendaritzaren laguntzailea, Gloria Rognoni
Zuzendaritza, Albert Boadella

Berriz ere antzerki talde hau Euskadira etorri da, oraingo hontan ikuskizun berri bat aurkeztzen digularik. Vic-en ondoan, toki menditsu batean, Collsacabra-ko kupula-estudioan bost edo sei hilabetez sortutako ikuskizun berria. Han, naturarekin harreman hestuan, Bartzelonako zentzugabezko antzerki giro intelektualizatu eta snobizatu horren urruti lan egin dute. Lan egin, pentsatu, aztertu eta sortu egin dute ikuskizun paregabe hau.

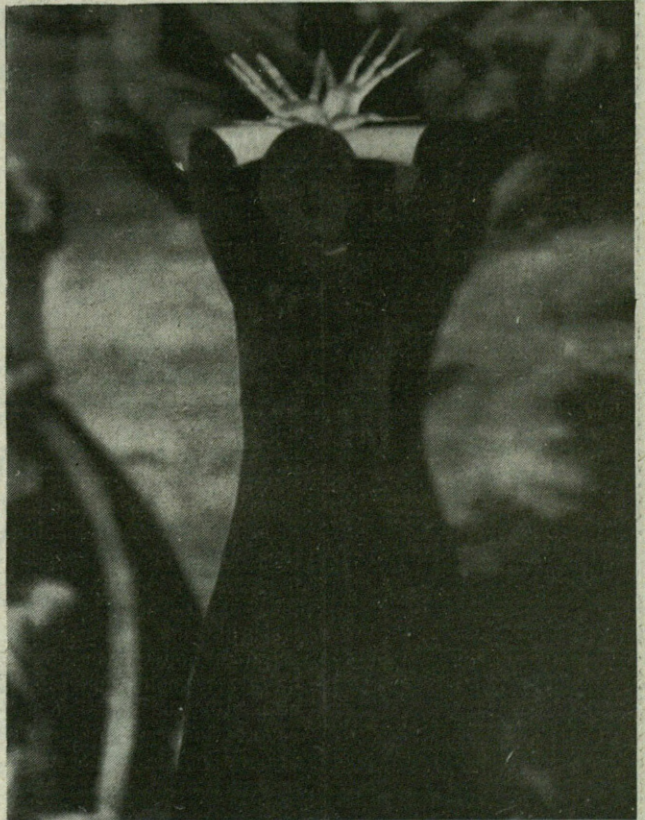
Nuklear desastrearen ondoren Lur hontan jaioko den izakiaren izeña da Laetius. Profezia balitz bezala. Eta horrela adierazten dute obraren hasieran, tronpeten bidez apokalipsis erara errezitatzen dituztelarik San Juan apostoluaren ez dakit ze bertsikuloak.

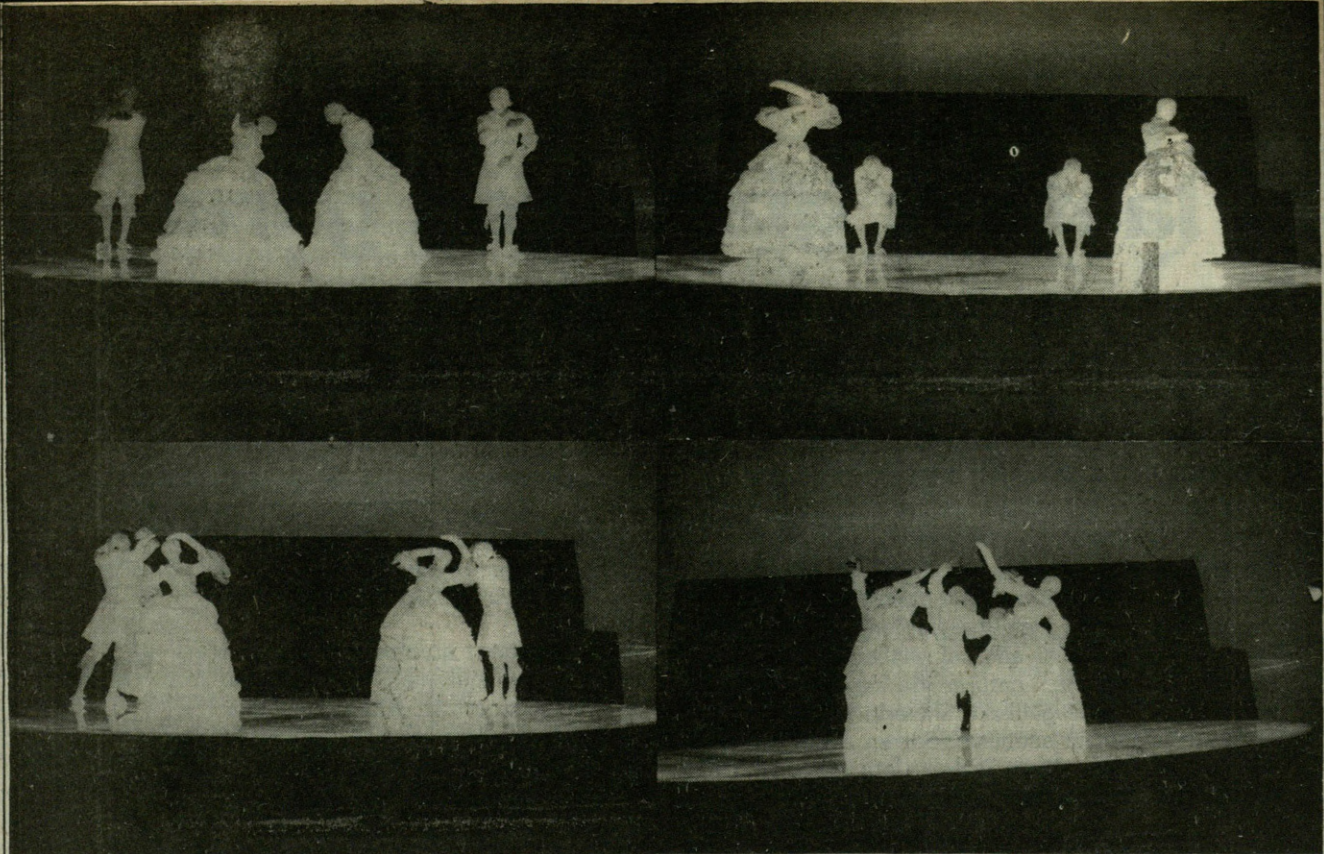
Ikuskizun honek ez digu gure etorkizuna erakusten, inor ez bait gara egongo han gizon berriari bizitza emateko (edo hone litzateke gizon ez deitzea?). Laetius-ek erakusten digu, lurra osatuko duen izaki biziduna; ez oraingoari jarraitzen badiogu sortuko dugun lur antzu eta erradiaktibo hortan, Lurraren garai berri batean baizik.

Izaki hau, bizitzeko bere era propioa eta janariak lortzeko bideak sortzen joango da. Emeek arra menderatuko dute; aurretik emeak aukeratuko du arra, eta honek lurraren gainean utziko du bere potroen hazia. Orduan emeak bere obulua botako du ere lur gainera, eta toki hortan izaki berri bat jaioko da. Inguruguneari erabat egokitua ikusiko dugu, beharrezko eta onerako aldaketak sufritzen dituztelarik: defentsak sortuko ditu bere gorputzak eta kolorez aldatuko da.

Laetius-en zikloa kataklismo batez amaituko de ere. Izan ere, gizaki honek energia beraren mamia lortuko du lurraren ateratzea, eta honek bere zibilizazioaren txikitze eta desagerketa ekarriko dizkio.

Albert Boadellak zuzendu du lana. Zuzendaritzan, Gloria Rognoniren laguntza izan du. Duela gutxi gertatu zitzaion istripuak —«Alias Serrallonga» obra antzesten ari zelarik— fama haundiagoa ekarri zion, antzerki talde hontan bere lan luzeak baino.

gorputz espresibitate hutsa

Baina hitz egin dezagun aktoreen lanaz. Izaki berria dugula gure aurrean kontutan izanez, hizkuntz berria ere sortu egin behar izan dute. Eta ez da dudarik, lortu egin dute. Beren gorputzak aski entrenatuak direnez, mugitzeko posibilitate ederrak erabili dituzte. Arpegi keinuak alde batera utziz, zeren eta ez bait dute aukerarik, Laetius aurpegian azal berezi bat duela —erradiaktibitateari kontra egiteko— jaio da-ta. Beraz, gorputzen espresibitate hutsaz baliatu dira, batzuetan insektu antza dutelarik. Zenbait keinuak —mugimendu mekaniko horiek, besoak beti zabalik egote horrek, emearen funtzio menderatzaileak, Laetiusek jaiotzerakoan ama hiltzeak —insektuak gogora arazten dizkigute, zeren eta insektu batzuek hala egiten dute. Ez da dudarik, zenbait insekturen bizimoduan finkatu du Boadellak bere obra.

tentsioa lasaitu dute

Baina Laetius ez da dena. Baita ere hortxe daude aktoreak, antzerkia desmitifikatzen. Bi agerraldiren artean beren izen propioetaz deitzen diote elkarri, horrela Laetiusengandik urrutiratzen direlarik. Beste batzuetan, berriz, umore izpiak erabiltzen dituzte. Horrela, antzerkia arinagotu egiten da, momentu batzuetako tentsioa —aktorrengandik ikusleengana doan tentsioa— lasaitu egiten da. Tentsioa-lasaitasun ekilibrioa lortua da.

Ikuskizun argi eta eder bat sortu da. Boadellarena bezalako buru argitsu batek lor dezakeen ikuskizuna.

Eszenografia, baita ere Boadellak berak burutua, guztiz landua eta praktikoa da. Plataforma haundi batek Lurraren borobiltasuna mugatzen du. Bere markoa beltza da, eta taxuzkoa oso. Fokoen jartze horrek —gora egin dezaketela— armonia ekartzen dio ikuskizunari. Baina agerketa plataforma argitsuan kokatzen da, eta argien erabilkerak izugarritzko momentuak lortzen ditu. Azkeneko agerraldia batez ere paregabea da.

Ikuskizun zentzuduna da, bere umore izpiak eta guzti, bere alarma eta guzti. Zeren eta nuklear arazoa aztertzen duenean alarma sortzen du. Izan ere, ukaezinezkoa da geure buruak hiltzen nahiean gabiltzala, eta honek pentsa arazten dizu. Baina batez ere, antzerki lan ondo egin horietakoa da. Ez da ekintza bakar bat. «El Joglars» dira.

MARIBEL BELASTEGI

albarikokearen posibilitateak

mermelada

Albortxiku kilo bat, 750 gramo azukre, eta ron kopa bat behar dira. Oso oso ondo garbitu behar dira aur-etik, hauts eta ongarri arrastoak kentzeko. Ontzi batean irakiten edukiko dira hogei minutuz. Lehenengo momentutik, albarikokeekin batera azukrea egongo da. Sua ez da oso bizia izango, eta egurrezko kotxara batez eragin eta eragin egingo da, azukrea azpian pega egin ez dadin.

Egosten bukatutakoan ron kopa hori botako da gainetik. Mermelada hoztu baino lehen kristalezko ontzitan isuriko da. Almendra usai gozoa eman nahi baldin bazalo badago bide eroso bat: hezurretatik almindrak aterako dira, egosten utzi azala kentzeko moduan egon arte, eta ondoren almendra bana kristalezko ontzietan ipini, mermeladaren gainean. Ontziak itxi baino lehen, gainekoak parafinazko paperetaz estali behar dira. Ona da paper hortan ron pixka bat isuri.

Inori ez dio kalterik egiten, kantitate haundiak har daitezke larrik. Azukrez aberatsa oso baldin bada ere, ez ditu gizenak gizenagotzen. Are gehiago, lodiak flakutzen laguntzen du. Igaila da, fruta. Albarikokea da, albortxikua.

«Orejones» direlakoak prestatzeko erabiltzen dira. Lehenengo, ardota egosi behar dira, ardoak azukrea eta limoi azal puska bat izango dituelarik. Egosi ondoren toki aldetsu batean jarriko dira albortxikuak. Ondo simurtu eta legortuta gero pote itxitan gorde daitezke, bertan jateko edo balta ere negurako uzteko.

Oraindik erabat heldu gabe baldin badaude arretaz garbituko dira urez, eta erditik abaki hezurra kentzeko. Ur bero berotan utziko dira momentu batez, eta ondoren zatitu. Astebetez edukiko dira legortzen, aldetan edo eguzkitan. Legortutakoan paperean edo kristalezko ontzitan gorde behar.

Albortxiku helduak baldin badira, beste era batera. Garbitu eta ur berotan pasa (eskaldatu) ondoren ur epeletan utziko dira. Legortu eta burnizko sare baten gainean utzi, simur daitezke. Astebete ondoren, buelta eman eta beste astebetez utzi. Ondoren, ontzira.

hezur-likorea

Éhun albarikoke hezur, 90 gradutako alkohol litro bat, sei rehun gramo azukre eta litro erdi ur behar dira.

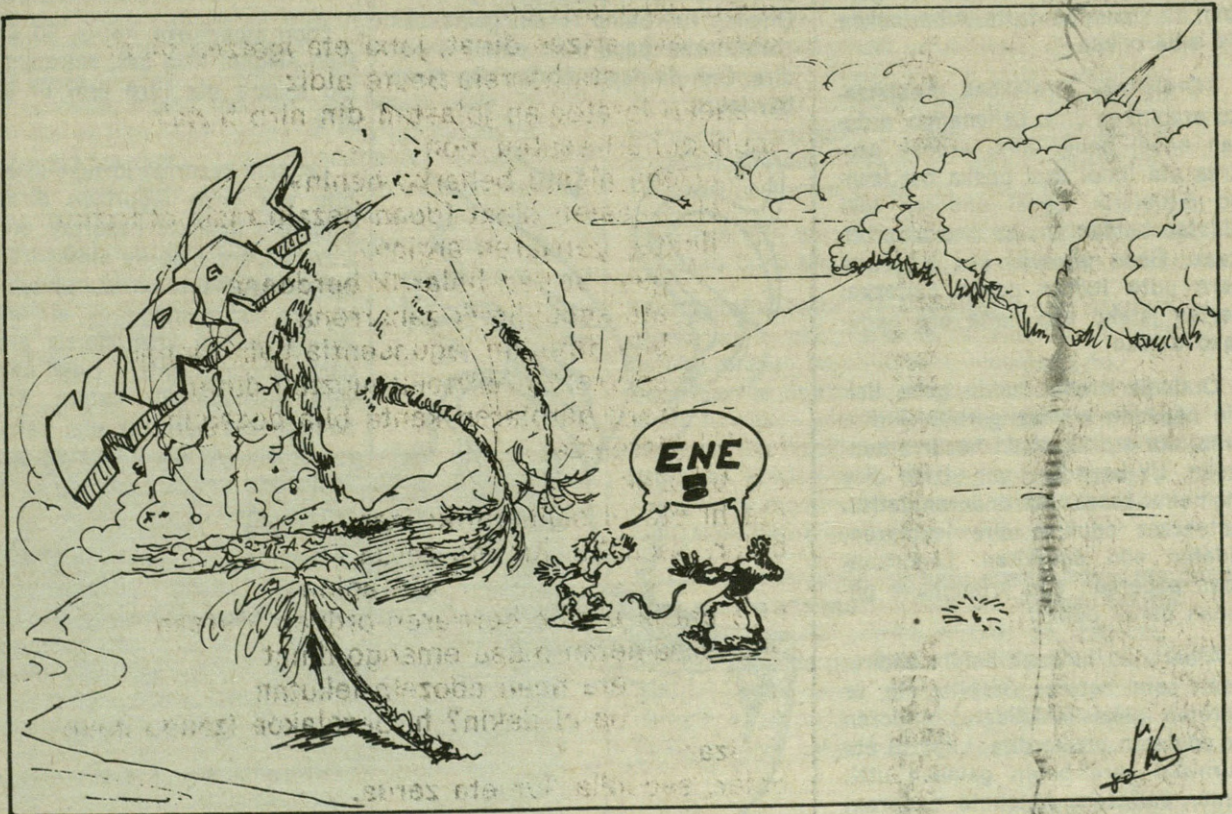
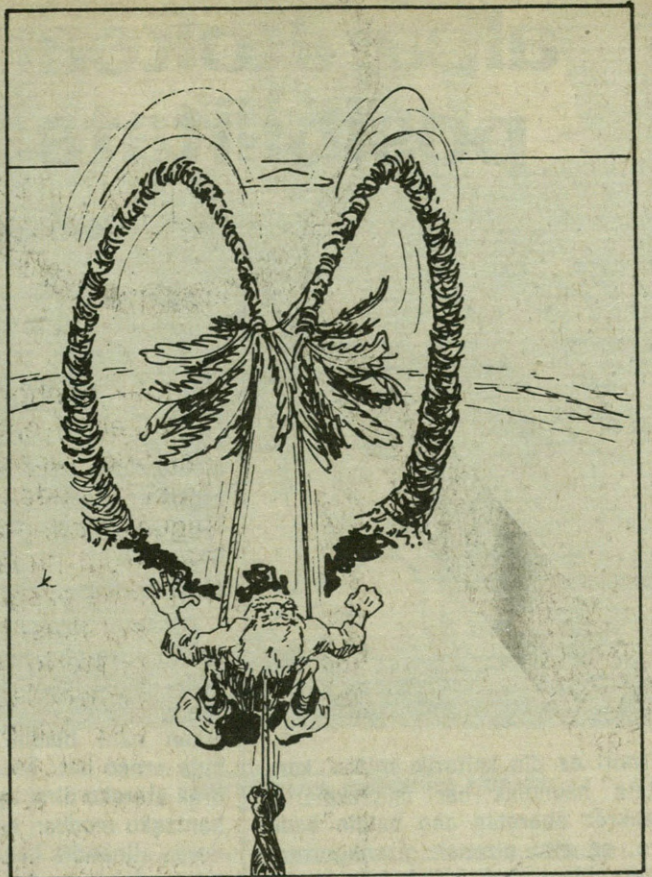
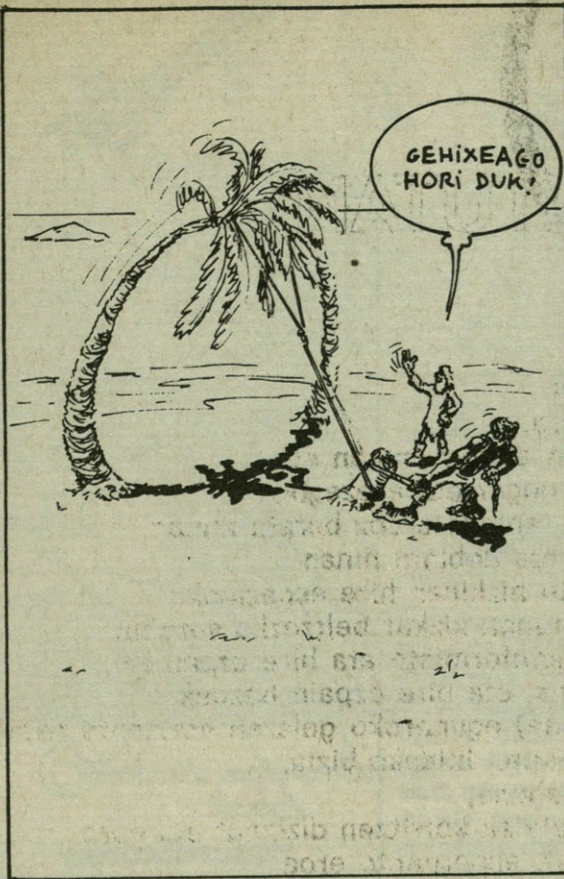
Lehenik hezurak lortuko dira, garbitu eta ondo legortzen direlarik. Ondoren, puskatu hezurak eta hezuraren erdia gorde almindrerekin batera. Momentu batez irakiten utziko dira hezur-almendrak, almindren azalak jaregin arte. Berriz ere legortu ondoren ontzi batean sartuko dira, alkoholarekin batera. Kontuz, barruan ere hezurak utzi behar dira. Ontzia itxi eta hilabetez egongo da horrela, egunero astindu bat ematen zaiolarik.

Denbora hau pasa ondoren azukrearekin jarabe argi bat egingo da. Orduan hezur-almendren alkohol horrekin nahastuko da, hezur-almendrak la aparte gelditzen direlarik. Ontzia berriz ere itxi eta toki fresku batean gordeko da, ilunpean.

Hiru hilabete pasa ondoren gertu dago likorea.

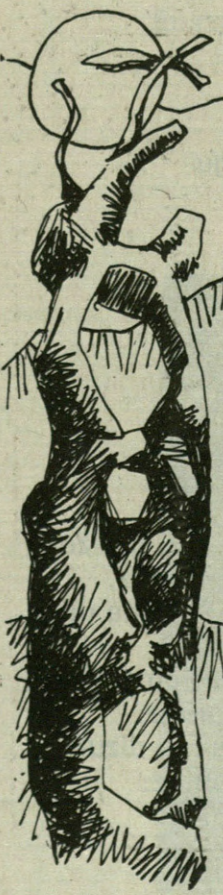

KARLOS ARGIRANO

ZIRRIKUTUTAN

belar, secuolla, lur eta zerua

Izkinak denboran
aldatzen direnean,
haietako batetan doblatu ninan eta
ikusi hindudan, gogor eta ezezagun,
lagun mina, eta tantoka ardoz beratu hunen
nire irudi iluna eta doblatu ninan
eta hobe ezagutu nizkinan hire espazioak
eta ikusi haunat, kizkur beltzeko sorgina
misterio inkonformista eta hire ezpainen
arrazoi leuna, eta nire ezpain hezeek
(bizi kuriosoak) egunoroko gelaren horizonte tristean
desiatzen haute, hildako bizia,
eta ni ezezaguna,

kale hautsiak korritzen dizkinat eta gero
ihes egiten dinat, esperpento eroa,
bihotz estafalaria,
kendu eta jartzen dinat, jetxi eta igotzen dinat
eta horrela beste aldez

Edeneko lorategian jolasten din nire biziak
egunsentiari esaten zion

«Dena aldatu beharko behin»

Han esaten dinat (doan bezain maiz etortzen)
iluntze gorriaren argian:

gaur bertan belarrik berdeena
eta secuollarik zaharrena
bila dezagun, egunsentia baino lehen
egurrezko haiztoek moztan duten
zeru garbiaren kanta bila dezagun

lur biluziarentzat

oin biluziak

eta hi eta ni nahasturik: izar,
belar, secuolla, lur eta zerua

eta agian

nire eta hire bide berriaren orduan iristean
hire ezpainen musu emango dinat

eta hoan edozein lekutan

ba al dakin? hi bezalakoa izango naun

izar

belar, secuolla, lur eta zerua.

INA SERRULLA

usurbil eta hernani deman

Bertsolariak ezagutzeko modurik onena, beren bertsoak entzun edo irakurtzea da. Maiatzaren 31ean, Galarreta pelotalekuan, Hernani eta Usurbilgo bertsolarien arteko desafioa egin zen. Hona hemen bertan bota ziren bertso batzuk.

«Lasarteko herria hor dago, bururik gabe. Nor da errudun: Usurbil ala Hernani?»

Antton Aranburuk bi bertso bederatzi puntuan bota zituen.

Usurbil ta Hernanik
mendean daukate,
horrekin badugu guk
guztiok kalte.
Hor eginak ditugu
zenbait disparte,
gauza horretaz denok
ohartzen gerade.
Ba da zenbait kate;
ez gaude aparte,
beharko da galde:
horrela noiz arte?
Lozorrotik esnatu
zaite, Lasarte.

Galdera ximplea da:
nor da nagusia?
Haundien eskutatik
dago utzia.
Ondo pentsatuz gero
gauza itsusia.
Nork zutitu du zugar?
dagoen hesia?
gaizki berezia,
ez du merezia.
Hontan da auzia:
Lasarte hautsia.
Noiz etorriko zaigu
demokrazia?

Antton Aranburuekin ibilitako neska, Garinekin
hasi omen da orain.

Aranburuk, bi bertsotan, honela zioen Garini.

Asunto hori diskutitzeko
orain ez daukat astirik,
bart arratsian hari helduta
Garin, zaitut ikusirik.
Nere bihotza gogortu da ta
ez det haren inbidirik.
Hartu ezazu, neri ez bait dit
sortu holako ziririk.

Hainbat denboran ibili nintzen
neska hau besotik hartuz,
aitortzen dizut, neska ona da
eta argia talentuz.
Bainan kontseju bat emateko
nere lagun honi kantuz:
Bakar-bakarrik esango dizut,
Garin, ibil zaite kontuz.

Aterpe eta Aiaolak, gaiak zioenez, emazteak trukatzea
pentsatu dute. Baina, Aterpe, lehengo zaharraz
konforme da nonbait.

Hemen hasi beharra
gaur arpegi alaiz,
aukera ere jarri
bait digute garaiz.
Lenago ere horlakuak
ikusi ditut, maiz...
Ni lehengo zarrarekin,
behintzat, konforme naiz.

Hori pentsatutzen gaur
ez naiz nekatuko,
Aiaola-ren esanarekin
ez ikaratuko.
Nik ez det uste gaizki
danik portatuko.
Munduko onenangatikan
ez det trukatuko.

Olano eta Lertxundik, Moskuko Olinpiadata bai ala ez?
gaia erabili zuten. Lertxundi Moskura joatearen
alde zegoen. Olano, ezetzean. Hona hemen
Lertxundiren bertsoak.

Gai xelebrea etorri zaidak
ixil-ixilik nagola,
ta Euskal Herrian gauz honekin'e
izan lezake ajola.
Gainuntzekoak baztertu eta
gure kirola dagola...
Mosku aldean azaldu dedin
Euskal deporte odola.

Aizu, Olano, bai al dakizu
gure kirolen katea
hor ba daukagu erdi itxirik
jarir nahi duten atea.
Bainan kirola Euskal Herrian
beti izan da maitea.
Guretzat bide ederrena da
orain Moskura joatea.

Gaurkoz hemen uzten ditugu, baina bertso eder ugari
entzun zenez, datozten zenbakietan gehiago
eskeiniko dizuegu. Azkenik, desafioa usurbildarrek
irabazi zutela adierazi nahi dizuegu.

orkestako solistak

ETak, sortu zenetik, izan ditu kon-
testatariak. Gaur aditzen eman ohi
da Frankismoaren denboran Gober-
nua bakarrik zela ETaren kontra ari
zena. Gehiago oraino, Gobernuak
berak ere inoiz demostratu nahi
izan digu berak ez duela onartzen
Frankismoak ETari buruz eraman
duen jokabidea.

Baina historia idatzita geratzen da
eta, adibide bat bakarrik jartzearen,
Carrero jaunaren asuntuan ez zen
izan Gobernua bakarrik ekintza hura
kondenatu zuena. Ekintza hura kon-
denatu zuten taldeen eta pertsonen
izenak jartzea luzeegia litzateke;
baina idatzita daude guztiak.

Frankismoaren garaian ETaren
ekintzak kondenatu zituen askok.
Postfrankismoaren hasieran, ETaren
alde zegoela aditzera eman zuen,
antifrankista izan zirela arrazoitzat
jarriarik. Etar historikoak ziren haiek;
baina etar berriak terrorista ziren.
Etar historikoen eta etar terroris-
ten arteko diferentzia markatzeko
premia izan zuten; baina guztiok ge-
nekien aldian aldiko ETA beti kon-
denatu zutela. Eta ETA kondenatzen
jarraitzen ziren, beti bezala, nahiz
eta esaten zuten orduan, ETA his-
torikoa ona zela, baina orduko ETA,
ostera, terrorista. Teoria hau ere
ez zen nagusi atera eta asmatzai-
leak —betikoak— erdi isilik geratu
ziren aldi batean, memento egoki
berria etorri arte.

Eta beraien ustez memento ego-
kia etorri zenean, berriro muntatu
zuten ETaren kontrako kanpaina.
Iraileko Manifestapena izan zen
Kanpaina honen mementorik disti-
ranteena. Baina kanpaina honek ere
frakasatu egin zuen.

80-an, Gobernu Baskongadoa sor-
tu denean, beste esfortzu berri bat
egitea komeni zela uste izan du,
antza, burjesiak, Erreformismoaren
izenean eta kanpaina berria mun-
tatu du. Orkestako zuzendaria, beti
bezala, teloiaren atzean geratu da
eta agirian UCD eta PNV ibili dira.
Baina, oraingoan, solistak ere egon
dira.

Alkorta jauna izan zen lehenen-
goa; eta lehenengo solista izan ze-
nez, koruak —komunikabideek, Eus-
ko Gobernuak, Gobernu Zentra-
lak...—, ederki kantatu zuen. Eta
txaloka hartuak izan ziren. Baina
laster konturatu ziren batzuk, Al-
kortak zerbait desafinatu zuela.

Hala ere, Osagileen Bizkaiko Ko-
legioko buruak imitatu nahi izan
zuen Alkorta jaunaren kantua eta,
entzun ondoren, jende gehiago kon-
turatu zen abesti plagiatua zela eta
korua motelago egon zen.

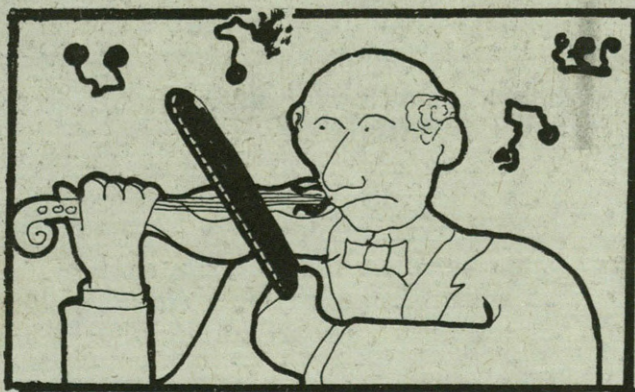
Hurrengo solista, Gobernu Zen-
traleko barne ministro den Roson
jauna izan zen; baina desafinatuago
oraino kantatu zuen eta holako so-

listari jokoa egiteko prest gutti
agertu ziren. Laster ABC-ren
«show»-a etorri zen eta berarekin
desinflea, gehiegi baitzen.

Geroago, 33 intelektualen soloa
entzun beharra izan genuen. Esan
daiteke intelektualen garraisiak izan
duela oihartzunik guttien. Sinetse-
zina; baina errealitatea. Eta, akaso,
bakean uztea izango da onena, ge-
hien desafinatu bait dute —ene us-
te apalean—.

Gauza bat, behintzat, argi geratu
da: Oraingoan, Alkorta jauna, Aia
Gofi jauna, Roson jauna, ABC, eta
33-ak izan direla orkestako solistak.

JULEN KALZADA

hiztegia

Agerraldi: Escena

Aingira: Anguila

Albertxiku: Albaricoque

Ar: Macho

Ardatz: Eje

Astoki: Brutalmente

Atzeman: Aurkitu

Aztikeria: Brujería

Bilakabide: Evolución

Bilakatu: Evolucionar, convertirse

Burdinhari: Alambre

Burutazio: Reflexión

Dizdiratsu: Radiante

Eme: Hembra

Erruz: En abundancia

Etxadi: Barrio

Gailu: Aparato

Gutizia: Capricho

Har: Gusano

Hunkitu: Afectar

Igurikatu: Esperar, aguardar

Ingurugune: Medio ambiente

Irrikitan: Ansiando

Izaki: Criatura, ser

Jukutria: Jugada sucia

Meagintza: Minería

Meatze: Mina

Paregabe: Inigualable

Pipi: Polilla

Xerkatu: Bilatu

Xueta: Jatorra / ontza

Zarrabete: Zampoña (instr. musical)

Zutoi: Estaca

100 Bulego, 130 Kooperatiba eta 19.000 Pertsona Herriaren zerbitzuan.

Geroz langabeko gehiago, lantokiak isten, eta industrigintzarako inbertsioak erabat moztu diren larrialdi honetan, guk ez dugu galdu lehengo ilusio eta ametsik.

1956ko urtean ideki genuen "UL-GOR", lehenengo kooperatiba. Gauregun, 23 urteren buruan, 70 industri kooperatiba -130 lanbide desberdinetan- biltzen gara, 19.000 lankide-bazkide elkar lanean ari gara.

Hurrengo urtean, makurrena delarik ere, eta oraindaino bezala zure laguntzarik izaten ba dugu, enpresa berriak antolatu eta lanpostu berriak sortzen jarraituko dugu.

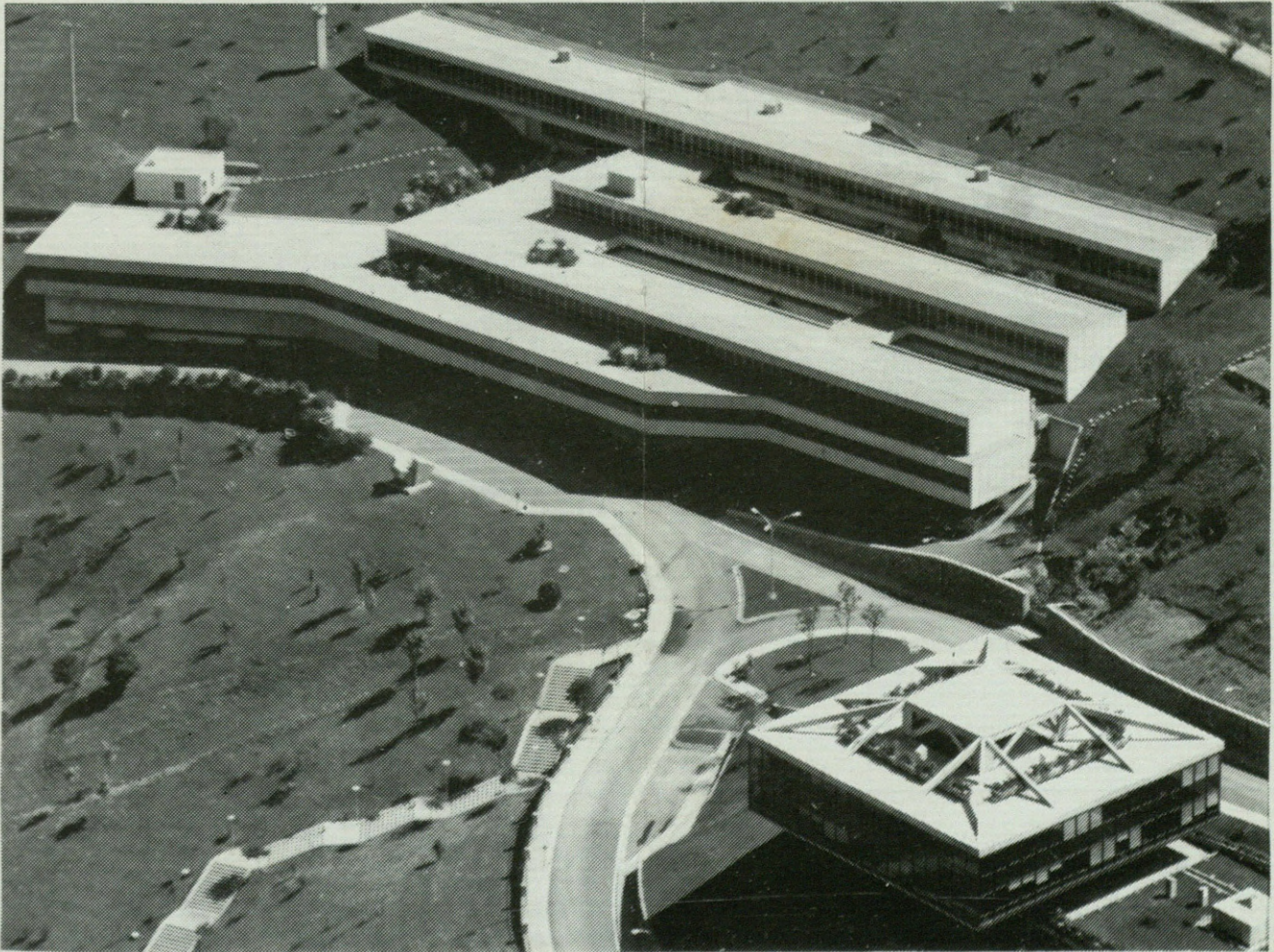
Horregatik da, izan ere, LAN KIDE AURREZKIA EUSKADIKO KUTXA.

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

LAN KIDE AURREZKIA, Zerbitzu Zentralak. Arrasate, Gipuzkoa.

BEU PARA EUSKAL PRENTSA